

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	1146
Land:	Afghanistan
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat – Afghanistan - Situationen for kristne konvertitter
Udgivet:	9. oktober 2020
Optaget på baggrundsmaterialet:	5. februar 2021

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Afghanistan

Situasjonen for kristne konvertitter

9. oktober 2020

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

The situation of Afghan converts must be understood in light of Islam's all-encompassing influence in the country. Islam binds the Afghan nation together. In contrast to identities based on ethnicity, tribe and clan, virtually the entire population has a shared Muslim identity.

There is a small Christian minority in Afghanistan, all of whom are converts. There is great uncertainty about the number of Christian converts, and estimates range from a few dozen to several thousand. Christian converts practice their faith in secret, mainly in private house churches. Information about Christianity is more accessible than before through increased use of digital platforms and social media. Christian materials, including the Bible in Dari and Pashto, are available online.

Conversion can be punished by death unless the convert expresses remorse. There is little evidence from case law; only one case has been brought before Afghan courts after the fall of the Taliban regime in 2001, however no verdict was handed down in the case. Converts risk sanctions and pressure from their families.

Sammendrag

Situasjonen til afghanske konvertitter må forstås i lys av islams altomfattende innflytelse i landet. Islam binder den afghanske nasjonen sammen. I motsetning til identitet basert på etnisitet, stamme og klan, har så godt som hele befolkningen en felles muslimsk identitet.

Det finnes en liten kristen minoritet i Afghanistan, som alle er konvertitter. Det er knyttet stor usikkerhet til antallet, og anslagene spriker fra noen titalls til flere tusen. Kristne konvertitter utøver sin tro i skjul, hovedsakelig i private husmenigheter. Informasjon om kristendommen er mer tilgjengelig enn tidligere gjennom økt bruk av digitale plattformer og sosiale medier. Kristent materiell, blant annet Bibelen på dari og pashto, er tilgjengelig online.

Konvertering kan straffes med døden med mindre konvertitten gir uttrykk for anger. Det finnes lite rettspraksis; kun én sak har vært reist for afghanske domstoler etter Taliban-regimets fall i 2001, men det ble ikke avsagt dom i saken. Konvertitter risikerer sanksjoner og press fra egen familie.

Innhold

1 Innledning	6
1.1 Kildegrunnlaget	6
2 Islams rolle i Afghanistan	7
2.1 Betydningen av islam for dagligliv og familie	9
2.2 Det demografiske bakteppet	10
3 Landets lille kristne minoritet	11
3.1 «All Afghan Christians are converts from Islam»	12
4 Kristne afghanere utøver sin tro i skjul	12
4.1 Husmenigheter	13
4.2 De fleste konvertittene bor i byene	14
4.3 Storfamilien utgjør den største trusselen for konvertitter	14
5 Tilgang til informasjon om kristendommen i Afghanistan	15
5.1 Afghanernes holdning til kristendom	16
5.2 Handlingsrommet for å vitne om den kristne tro	16
5.2.1 Omfanget av aktiv misjonering	17
5.2.1.1 Reaksjoner mot utlendinger som anklages for å misjonere	18
5.3 Tilgang til bibler og kristent materiell	19
5.3.1 Digitale plattformer med kristent innhold rettet mot afghanere	19
5.3.2 Kristne symboler og tatovering	20
6 Formelle og juridiske rammer	21
6.1 Grunnloven, straffeloven og sharia	22
6.1.1 Det er dødsstraff for konvertering i Afghanistan – hva er rettspraksis?	23
6.2 Anledningen til å angre på konvertering	24
6.2.1 Hanafi-lovskolen er gjeldende i saker om apostasi og konvertering	24
6.2.2 Konvertittsaken mot Abdul Rahman	25
6.3 Sivilrettslige konsekvenser av konvertering	26
7 Erfaringer med kristne konvertitter	27
7.1 UNHCR og andre internasjonale organisasjoner om konvertitter	27
7.2 Anklager om konvertering – i og utenfor rettsvesenet	29
7.2.1 Konvertittenes migrasjonsvilje	29
8 Afghanere som anfører konvertering av strategiske grunner	30
8.1 Sikkerhet for afghanere som anfører konvertering av strategiske grunner	33
8.1.1 Tilgang til informasjon om afghanske asylsøkeres asylansøksler	33
8.1.2 Mulige reaksjoner hvis ansøksler om konvertering blir kjent	33
9 Referanser	36

1 Innledning

Tema i dette notatet er afghanere som konverterer fra islam til kristendommen. Frafall fra islam er alvorlig og kan medføre strenge straffereaksjoner og sosiale sanksjoner. Konvertitter har, i tillegg til å frafalle islam, konvertert til en annen religion. Å konvertere innebærer å innta menighetstradisjoner, samt å utføre religiøse ritualer og bekjennelser. Det å benekte eller tvile på eksistensen av Gud innebærer derimot ingen forventninger om, eller krav til, adferd i dagliglivet.

Situasjonen til afghanere som forlater islam til fordel for kristendommen, må forstås i lys av islams altomfattende innflytelse i Afghanistan. Islam, sharia, tradisjonell rett og familiekultur er vevd tett sammen. Religiøsitet kan ikke forstås ut fra en vestlig sekulær ramme, hvor livssyn i de aller fleste henseender er et individuelt, privat anliggende. Den enkelte står fritt med hensyn til om og eventuelt hvor og hvorledes ens trosoppfatning kommer til uttrykk. Å forlate islam i Afghanistan kan for eksempel ikke sammenliknes med å melde seg ut av den norske statskirken. I Afghanistan er religiøs overbevisning og ytringer om religion et kollektivt og offentlig anliggende; tilslutning til islam hviler som en grunnleggende forutsetning for gruppers status og posisjon, og for enkeltpersoners stilling innen et kollektiv, og da primært en storfamilie.

Norsk utlendingsforvaltning har over tid mottatt søknader om beskyttelse fra afghanske borgere som anfører å ha konvertert fra islam til kristendommen. Dette notatet er utarbeidet på bakgrunn av spørsmål som i de seneste årene har blitt forelagt Landinfo i tilknytning til denne saksporteføljen.

Hovedfokus i notatet er forhold som er relevante for afghanske konvertitter som oppholder seg i Afghanistan. I utgangspunktet dekker ikke notatet forhold langs smuglerruta til Europa eller i andre asylland.

1.1 Kildegrunnlaget

Det finnes begrenset informasjon om situasjonen for kristne konvertitter i Afghanistan. Landinfo kjenner ikke til etterrettelige, uavhengige kilder i eller utenfor Afghanistan som systematisk samler inn og sammenstiller informasjon om temaet. Kilder i Afghanistan er generelt tilbakeholdne med å gi informasjon om de religiøse minoritetene og hvordan de praktiserer sin tro.

Notatet bygger på det som finnes av skriftlig materiale; FN-kilder, diplomatiskilder, rapporter fra U.S. State Department, nyhetsartikler og rapporter utarbeidet av andre lands utlendingsmyndigheter.¹ I tillegg bygger notatet på informasjon innhentet av Landinfo under tjenestereiser til Afghanistan fra 2007 til dags dato,

¹ Landinfos svenske søsterorganisasjon Lifos skrev i 2017 en rapport om kristne, apostater og ateister (Lifos 2017). Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation (ACCORD 2020) publiserte i 2020 en rapport om de samme temaene.

Selv om tidsspennet er betydelig, betyr ikke det at informasjonen som presenteres fra flere år tilbake er irrelevant eller utdatert. Tradisjonene og rettsreglene på dette området er av strukturell karakter, og endres derfor svært langsomt. Notatet bygger også på norske kilder som vi anser som pålitelige og kunnskapsrike.²

Frafall fra islam og konvertering er svært sensitive temaer i Afghanistan. Det er derfor krevende å innhente pålitelig og kildeforankret informasjon om dette. Tilgang til primærkilder er svært begrenset. Det har ikke lyktes Landinfo å komme i direkte kontakt med afghanske kristne konvertitter som oppholder seg i Afghanistan. Landinfo har imidlertid hatt samtaler med vestlige bistandsarbeidere, pastorer og akademikere som opplyser å ha kontakt med kristne undergrunnsmiljøer. Dette dreier seg om personer som er personlig kristne, og enkelte av dem har oppholdt seg i Afghanistan i lang tid. Felles for kildene er at de har god kjennskap til språk og kultur. Enkelte av kildene driver antagelig en grad av misjonering rettet mot afghanske miljøer i og utenfor Afghanistan. Det må derfor tas forbehold om at informasjonen de formidler ikke nødvendigvis er fullstendig objektiv, og den er heller ikke mulig å verifisere.

Landinfos inntrykk er at de aller fleste afghanere ikke ønsker å uttale seg om tematikken. Majoriteten har heller ingen konkret kunnskap om dette. De muntlige kildene med afghansk opprinnelse uttaler seg ikke på bakgrunn av egne erfaringer, empiri eller forskning, men har derimot inngående forståelse av islams rolle i det afghanske samfunnet.

På grunn av sensitiviteten av temaene som belyses, er de fleste muntlige kildene anonymisert; deres navn og eventuelle organisasjonstilknytning oppgis ikke.

2 Islams rolle i Afghanistan

Islam spiller en avgjørende rolle i afghansk samfunnsliv, og definerer afghanernes livsanskuelse, moral og livsrytme. Islam er et helhetlig samfunns- og rettssystem som regulerer alle afghaneres liv fra vugge til grav. Trosbekjennelsen hvikes

² Landinfo har gjennom flere år søkt kilder med erfaringer fra kristnes praktisering av sin religion i Afghanistan. Dag Ottar Hansen er en kilde med slik konkret kunnskap om afghanske konvertitter og hvordan de praktiserer sin tro. Hansen har bodd lenge i Afghanistan, behersker lokale språk, og har vært bosatt både i urbane og rurale områder. Landinfo vurderer Hansen som etterrettelig og balansert, og anser ham som en viktig kilde på flere områder – spesielt hva gjelder forhold knyttet til konvertittenes hverdagsliv og tilpasning til daglige rutiner i omgivelser preget av islam. I flere år drev han konsulenttjenesten Hansen Cultural Coaching. Han holdt kurs og trening, blant annet for norske styrker i Afghanistan, norske helsearbeidere, kommunale instanser og flyktningkonsulenter. Hensikten var å bidra til bedre kulturforståelse av Afghanistan og det afghanske folket.

muslimer i øret ved fødselen. Det samme skjer når døden inntreffer. Islam former og strukturerer hverdagslivet, både i den private og i den offentlige sfære:

This is the essence of religion, not rules and regulations; it does not interrupt the rhythms of life, it forms them. The five daily prayers, the fasting of the month of Ramadan, structure time (Johnson & Leslie 2004, s. 29).

I forlengelsen av dette representerer frafall fra islam (apostasi) og konvertering et opprør mot de sosiale kjerneinstitusjonene og den sosiale orden.

Selv om religionens betydning i afghansk historie har variert, og kan ha forskjellige uttrykk i ulike geografiske områder, binder islam nasjonen sammen. I motsetning til identitet basert på etnisitet, klan, geografi, språk eller yrke, har så godt som hele befolkningen en felles muslimsk identitet. Antropologen Thomas Barfield uttrykker det slik:

When religion is a way of life, it permeates all aspect of everyday social relations and nothing is separate from it. This is the state of Islam in Afghanistan. Its influence is ever present in people's everyday conversations, business transactions, dispute resolutions and moral judgments (Barfield 2010, s. 41).

Den muslimske identiteten har stått sentralt i konflikter med ytre fiender og ved intern mobilisering, eksempelvis i forbindelse med opprøret mot det sovjet-støttede PDPA-regimet³ og den sovjetiske invasjonen. Denne identiteten er også vesentlig for motstanderne av statsbyggingsprosjektet og det internasjonale nærværet i Afghanistan i dag. Det refereres hyppig til behovet for å beskytte islam. Mange afghanere forbinder kristendommen med vesten og vestlige verdier, noe som stigmatiserer kristne ytterligere i enkelte muslimske miljøer (Open Doors 2019, s. 19).

Handlinger som kan oppfattes som krenkelser av islam har sterk mobiliserende kraft i deler av den afghanske befolkningen. For eksempel demonstrerte tusenvis av afghanere da det ble funnet rester av en brent koran på Bagram-basen⁴ i februar 2012 (BBC News 2012). Det samme skjedde året før, da den amerikanske pastoren Terry Jones brente koranen etter en «rettssak» mot Koranen⁵. Det førte til voldsomme protester over hele Afghanistan. Mange ble drept, herunder en kvinnelig norsk offiser i FN-tjeneste (Kvilesjø, Gjestad & Gimse 2011). I 2015 ble en ung kvinne, Farkhunda Malikzada, lynsjet, satt fyr på og drept i Kabul. Bakgrunnen var at en mulla urettmessig beskyldte henne for å ha skjendet

³ People's Democratic Party of Afghanistan.

⁴ Internasjonal militærbase i Parwan-provinsen.

⁵ I mars 2011 gjennomførte pastoren og hans tilhengere en «likksom-rettsak» mot Koranen. Muslimenes hellige bok ble kjent skyldig i fem forbrytelser mot menneskeheten. Straffen ble brenning av Koranen (Alvarez & Van Natta 2011).

Koranen. Drapet på Farkhunda førte til store demonstrasjoner. I ettertid har hun fått oppreising, og sentralt i Kabul by er det reist et minnesmerke over henne (TOLO News 2016).

De strenge straffereaksjonene og antipatien mot apostater og konvertitter kan også ses i en kontekst utover det nasjonale. Frafall fra den muslimske enhet har historisk blitt sammenlignet med høyforræderi eller blitt knyttet til politisk opprør eller opposisjon. *Dar al-islam* er et begrep i klassisk islamsk rettsvitenskap, *fiqh*. Ifølge denne rettslæren er verden delt i to og består av *dar al-islam*, islams land, og *dar al-harb*, krigens land eller krigsområdet (SNL 2018). Apostasi og konvertering er opprør mot Allah, og ved å tre ut av det islamske fellesskapet, *ummaen*, svekkes enheten og samholdet mellom alle som bekjenner seg til islam.

2.1 Betydningen av islam for dagligliv og familie

Islam er vevd inn i den tradisjonelle familiestrukturen. Hvordan familiemedlemmer forholder seg til islam, har fundamental betydning for hele familiens anseelse. I Afghanistan innebærer endring av religiøs overbevisning langt mer enn i en vestlig, sekulær kontekst.

Storfamilien er den viktigste byggesteinen i den afghanske samfunnsstrukturen, og står over individet og dets behov og ønsker. Frafall fra islam representerer både et alvorlig brudd med den grunnleggende ideen om at gruppen står over individet, og setter forbindelsen til familien på spill. For enkelte kan det også innebære en risiko for at familien aktivt tar skritt for å gjenopprette det anseelsestap som konvertering til en annen religion representerer (les mer om dette i del 4.3). En afghaner som forlater islam og slutter seg til en annen trosretning, svekker eller mister forbindelsen til sin egen familie og til familier i allianse med vedkommendes familie.

Arrangerte ekteskap er en integrert del av et kompleks bestående av tradisjoner, lojalitetsbånd og autoritet. Ekteskapskontrakten er en overenskomst mellom to familier, og ikke en stadfestelse av en følelsesmessig relasjon mellom to individer. Ekteskap etablerer allianser mellom familier eller styrker allerede eksisterende nettverk. Avtaler om ekteskap har sterke politiske og økonomiske aspekter (Landinfo 2019a, s. 7, 8). Det stigma og tap av ære en konvertering medfører, vil resultere i at naturlige alliansepartnere tar avstand, og at en mann fratas muligheten til å gifte seg med en muslimsk afghansk kvinne.

Dag Ottar Hansen er kristen, og har bodd og vært involvert i utviklingsarbeid i Afghanistan i åtte år. Hansen hevder at mange afghanere ikke er særskilt religiøse og at det finnes sekulære miljøer i Afghanistan (seminar Landinfo, mai 2013). Samtidig representerer islam og islamske verdier et viktig fundament for samfunnets og enkeltpersoners moral og etikk. Tradisjonell og kulturell praksis blir ofte forklart med religiøse referanser (Barfield 2010, s. 40). De fleste

afghanere vil oppfatte religion og kulturell praksis som sammenfallende. Lokal tradisjonell rettsorden antas alltid å være i tråd med islam, selv om det ikke gjennomgående er tilfelle (Landinfo 2011). Afghanere må altså forholde seg til islam, og opptre i overensstemmelse med lokale religiøse standarder i dagliglivet. Det finnes ikke «rom» for å ignorere, stille kritiske spørsmål til eller slutte seg til andre religioner enn islam.

Landinfo mener at de tradisjonsbundne konservative omgivelsene, i kombinasjon med meget omfattende sosial kontroll, innebærer at det er en svært høy terskel for at det i Afghanistan oppstår rom for alternative livsanskuelser og trosformer.

2.2 Det demografiske bakteppet

Estimater indikerer at mer enn 99 prosent av befolkningen er muslimer. Sunnimuslimene utgjør majoriteten, mens mellom ti og femten prosent anslås å være shiaer. De to gruppene tilhører henholdsvis de islamske lovskolene sunni hanafi og shia ja'fari, som begge er anerkjent i Grunnloven. Den etniske gruppen hazara utgjør om lag 90 prosent av shia-befolkningen. Ismailiene regnes som en del av shia-befolkningen (U.S. Department of State 2020, s. 4).

Det har ikke vært folketelling i Afghanistan på flere tiår,⁶ og det finnes ingen sentral oversikt over den afghanske befolkningen i form av et folkeregister (Landinfo 2020, s. 7). På den bakgrunn foreligger ikke offisielle tall for størrelsen på de religiøse minoritetene. Det elektroniske afghanske ID-dokumentet e-tazkera⁷ og de fleste papir-tazkeraene inneholder informasjon om innehaverens religion, men ikke alle afghanere har tazkera. Pass inneholder ikke slik informasjon (Landinfo 2020, s. 13, 17, 18 og 22).

De religiøse minoritetene i landet består av buddhister, sikher, hinduer, bahaier og kristne.⁸ Det skal være kun én jøde igjen i landet, teppehandleren Zabolon Simintov (BBC 2019). Til sammen skal de religiøse minoritetene utgjøre mindre enn 0,3 prosent av befolkningen, men antagelig er denne andelen betydelig lavere (U.S. Department of State 2020, s. 4). Andelen er sterkt synkende fordi mange ikke-muslimer har forlatt Afghanistan de siste årene.

Den antatt største minoritetsgruppen er sikhene. Anslagene over antallet sikher varierer, men Landinfo mener at de mest pålitelige anslagene ligger mellom 550 og 700 sikher og hinduer (Landinfo 2020c, s. 8). På grunn av

⁶ Afghanistans første og hittil eneste folketelling ble forsøkt gjennomført i 1979, men på grunn av en vanskelig sikkerhetssituasjon, var den ikke fullstendig (Landinfo 2020, s. 7).

⁷ E-tazkeraens bakside inneholder informasjon på engelsk. Ikke alle opplysninger er oversatt, blant annet informasjon om innehaverens religion (Landinfo 2020, s. 18).

⁸ Ifølge Grunnloven består landet av ulike etniske grupper, og fjorten av disse blir nevnt spesifikt, blant annet pashtun, tadjik og hazara (Constitution of Afghanistan 2004, art. 4). Grunnloven har ikke tilsvarende bestemmelse om hvem som er å anse som religiøs minoritet.

sikkerhetsutfordringer er det ventet at en stor andel av sikhene kommer til å forlate landet i løpet av 2020. Nyhetsmediet TOLO News meldte i august 2020 at enkelte allerede hadde ankommet India, og at flere var på vei (Noorzai, Mohammad & Habibzada 2020; TOLO News 2020).

3 Landets lille kristne minoritet

Det er stor usikkerhet knyttet til antallet afghanske kristne i Afghanistan. Anslagene spriker fra noen titalls til flere tusen. Ifølge den siste rapporten fra U.S. Department of State om religionsfrihet (2020, s. 4) foreligger det ikke anslag over antallet kristne. Dette i motsetning til i 2012, da samme kilde mente at det kristne miljøet i landet besto av mellom 500 og 8000 afghanere (U.S. Department of State 2012, s. 2).

Tidligere prest ved den katolske kirken tilknyttet den italienske ambassaden i Afghanistan, Guiseppe Moretti, hevdet i 2007 at han aldri hadde møtt en kristen afghaner, og at han ikke kjente til et kristent miljø i Afghanistan. Han påpekte at dersom et slik miljø eksisterte, kunne det ikke dreie seg om mange personer (samtale i Kabul, november 2007). En representant for den afghanske menneskerettighetskommisjonen, Afghan Independent Human Rights Commission (AIHRC), anslo for en del år tilbake at antallet kristne afghanere var mellom ti og to hundre personer (samtale i Kabul, oktober 2011).

Dag Ottar Hansen mente i 2013 at det kan ha vært mellom tre og fire tusen kristne i Afghanistan, men understrekte at det var et svært usikkert anslag (seminar Landinfo, mai 2013). En pastor i en norsk frimenighet (telefonsamtale juni 2020), som selv har besøkt husmenigheter i Afghanistan, anslår antallet kristne til å være mellom 1200 og 1500 personer. Enda en kilde, en akademiker (telefonsamtale juni 2020) med svært god kjennskap til Afghanistan og regionen for øvrig, kjenner til enkelte kristne konvertitter og familiegrupper, men mener det er umulig å vite hvor mange det dreier seg om totalt. Han anslo antallet til å være mellom 800 og 1000 personer.

Professor i teologi Duane A. Miller og evangelist Patrick Johnstone har senere anslått antallet kristne i Afghanistan til å være 3300 personer (Miller & Johnstone 2015, s. 16). Organisasjonen Open Doors (2019, s. 6, 7)⁹ hevder i en mer nylig rapport om forholdene for kristne i Afghanistan at antallet er «noen tusen». International Christian Concern, som har fokus på kristne som er forfulgt på grunn

⁹ Open Doors/Åpne Dører er en tverrkirkelig, internasjonal misjonsorganisasjon etablert i 1955. Deres mandat er å støtte forfulgte kristne i en rekke land, samt å spre evangeliet ved distribusjon av blant annet Bibelen og kristen litteratur (Wallin Weihe 2019).

av sin kristne tro, opererer med helt andre tall; ifølge en av deres kilder er det minst 10 000 kristne undergrunnstroende i landet (ICC 2019).

De motstridende estimatene over antallet kristne konvertitter illustrerer hvor krevende det er å få tilgang til pålitelig og empiribasert informasjon, og at det er vanskelig å etablere et etterrettelig anslag over kristne.

Det er også betydelig usikkerhet knyttet til utviklingen i antallet kristne. Afghanistan-ekspertene Thomas Ruttig og Michael Daxner viste i 2016 til informasjon som indikerte at antallet kristne var økende (som gjengitt i EASO 2017, s. 26). Det samme hevdet den norske pastoren i samtale med Landinfo (juni 2020). Det er vanskelig å få disse opplysningene bekreftet eller avkreftet.

3.1 «All Afghan Christians are converts from Islam»

Det er bred enighet om at kristne afghanere er konvertitter som ikke er født kristne; Open Doors (2019, s. 7) sier det slik: «All Afghan Christians are converts from Islam». I samsvar med dette opplyste Hansen (seminar Landinfo, mai 2013) at han kjente rundt 30 kristne afghanere. Samtlige var konvertitter, og mange hadde konvertert i Pakistan. Ingen var født kristne i Afghanistan. De aller fleste konvertitter er menn, mens enkelte kvinner konverterer fordi deres ektefelle har konvertert.

En av de mest kjente og profilerte afghanske konvertittene er Hussain Andaryas, som er bosatt i USA. Han har siden 1996 formidlet det kristne budskap på ulike digitale og analoge kanaler. Også han er født muslim – han vokste opp i en shia-familie – og konverterte etter ni års komparative studier av både kristendommen og islam (Kleiveland 2006; Prabook u.å.).

En tidligere bistandsarbeider kjenner til fem kristne afghanere, alle konvertitter (telefonsamtale august 2020). Pastoren for en norsk frimenighet (telefonsamtale juni 2020) deler oppfatningen av at kristne afghanere er konvertitter. Etter hvert er det imidlertid født barn inn i konvertitt-familiene. En akademiker (telefonsamtale juni 2020) som har oppholdt seg i landet i lange perioder de siste tiårene, mener at det så å si ikke fantes kristne i Afghanistan før 1981. Ifølge akademikeren bekjenner de fleste konvertittene seg til en protestantisk og evangelisk lære.

4 Kristne afghanere utøver sin tro i skjul

Landinfos kilder er samstemte om at kristne afghanere ikke kan praktisere sin tro åpent (U.S. Department of State 2020, s. 17; akademiker, telefonsamtale juni 2020), på grunn av de meget store omkostningene det ville medføre. Det foreligger lite konkret informasjon om hvordan de faktisk utøver sin tro, det er

kun beskjedent og anekdotisk materiale tilgjengelig om deres situasjon og utfordringer. Kristne afghanerne som står frem og vitner om sin tro i det offentlige rom eller på digitale medier er, uten unntak, afghanere som oppholder seg utenfor landets grenser.

Det er ingen tegn etter kristne tradisjoner, kristen tilstedeværelse eller kirkebygg i Afghanistan. I dag finnes offisielt én kirke i landet; den katolske kirken som ligger i den diplomatiske enklaven i Kabul. Landinfo møtte daværende prest i kirken, Guiseppe Moretti, i november i 2007. Han opplyste at det ble holdt andakt hver dag, men at afghanere ikke hadde adgang. Det foreligger derfor ikke erfaringer fra menigheten tilknyttet denne kirken som kan si noe om kristne afghaneres situasjon.

Det finnes også en evangelisk menighet for utlendinger i Kabul; Community Christian Church of Kabul (CCK). I likhet med den katolske kirken, er heller ikke CCK åpen for afghanere. Menigheten er fortsatt operativ, og det var i august 2020 aktivitet på menighetens facebook-side (tidligere bistandsarbeider, e-post august 2020).

4.1 Husmenigheter

Kristne afghanere er henvist til å praktisere sin tro alene eller i små fellesskap i private hjem, såkalte husmenigheter. I tillegg til å møtes i husfellesskap, møtes kristne på offentlige steder, som i parker og på hotell. Bønn, lovsang og lesing i Bibelen kan selvsagt kun finne sted i private hjem. Dag Ottar Hansen (seminar Landinfo, mai 2013) har konkret erfaring med kristne afghanere og lukkede kristne husmenigheter i Afghanistan. Dette er ikke menigheter i tradisjonell forstand, men kristne fellesskap uten ledere, som pastorer eller prester. Pastoren for en norsk frimenighet (telefonsamtale juni 2020) fortalte Landinfo at han har besøkt kristne husmenigheter i Afghanistan.

En akademiker som kjenner regionen godt (telefonsamtale juni 2020) bekrefter at kristne afghanere praktiserer sin tro i slike små private husmenigheter. Det dreier seg om grupper som består av to til fire personer. De møtes for lovsang, Bibel-lesing og bønn. Ifølge U.S. Department of State (2020, s. 17) kan det dreie seg om grupper på inntil ti personer. De møtes på forskjellige steder til ulike tider for at virksomheten ikke skal bli oppdaget. Hansen skriver i e-post til Landinfo (august 2020) at kristne afghanere møtes uregelmessig for ikke å bli oppdaget. Det kan oppfattes som suspekt å omgås personer som de ikke er i slekt med eller jobber med. Det kan, ifølge Hansen, føre til rykter og mistenkeliggjøring.

Ifølge en akademiker (e-post, august 2020) er det flere nettverk av husmenigheter i landet, men nettverkene har noe kontakt med hverandre. Hvordan nettverkene etableres og faktisk fungerer, har ikke Landinfo konkret informasjon om. Det foreligger heller ingen informasjon om hvorvidt det skjer en aktiv rekruttering til

husmenighetene, og hvordan dette eventuelt foregår. Hansen (seminar Landinfo, mai 2013) har understreket at kristne konvertitter i utgangspunktet ikke gir informasjon om sin tro til andre fordi det alltid representerer en risiko – de er særdeles forsiktige, og tar en rekke omfattende forholdsregler før de kommuniserer om kristendom og introduserer nye personer til fellesskapet.

4.2 De fleste konvertittene bor i byene

Ifølge Hansen (seminar Landinfo, mai 2013) bor majoriteten av kristne afghanere i byene, og det er mindre sannsynlig at personer på landsbygda konverterer til kristendommen. Lederen for Afghan Church of New Dehli har opplyst at de fleste av menighetens medlemmer ble frelst mens de oppholdt seg i en av de store afghanske byene (Farooquee 2013).

En representant for en stor internasjonal organisasjon ga i 2006 (møte i Oslo) uttrykk for at en konvertitt ikke ville ha problemer med å holde sin tro skjult i Kabul og andre store byer. Personer i sekulære miljøer, ateister og ikke-troende afghanere vil – som de kristne – måtte utøve selvsensur og ikke ytre seg om sitt forhold til eller synspunkt på islam, på grunn av risiko for sanksjoner.¹⁰ Likeledes er disse gruppene tvunget til adferd som er konform med islam; de må handle og opptre på en slik måte at de ikke utfordrer islam. Det er, ifølge Hansen (samtale august 2013), mange afghanere, ikke kun kristne konvertitter, som følger lokale religiøse skikker og deltar i ritualer uten at det reflekterer deres «indre» tro og overbevisning. Enkelte konvertitter går i moskeen på fredager for å forhindre spekulasjoner.

Landinfo mener at det er enklere å ikke følge opp islamske ritualer i de store byene sammenlignet med på landsbygda. Dessuten går ikke nødvendigvis alle til moskeen daglig, men ber hjemme, på arbeidsplassen, eller andre steder. I storbyer som Kabul er det også større variasjon i innbyggernes grad av religiøsitet, svakere sosial kontroll og et generelt mindre tradisjonelt miljø.

4.3 Storfamilien utgjør den største trusselen for konvertitter

Det foreligger ikke informasjon som peker i retning av at myndighetene og etterretningen har et særskilt fokus på husmenighetene. Landinfo er ikke kjent med at det er rapportert om razziaer, ransaker eller beslag, heller ikke at medlemmer av menighetene er tatt inn til avhør eller arrestert. Det finnes imidlertid anekdotisk, uverifisert informasjon om at enkelte konvertitter er avhørt og holdt i arrest over flere dager (Iyengar 2018).

¹⁰ Situasjonen stiller seg annerledes for afghanere født inn i en annen religion, for eksempel for hindu- og sikh-befolkningen i landet.

I Afghanistan er familien en forutsetning for individenes sosiale anerkjennelse og den helt sentrale sosiale institusjonen. En konvertitt er stigmatisert i alle henseender; som familierepresentant, ekteskapspartner, oppdrager, politisk alliansepartner og forretningspartner. Landinfo mener at en afghaner som konverterer til en annen tro enn islam og er åpen om dette, brenner broer til familie, lokalsamfunn og til identiteten som afghaner.

Dag Ottar Hansen hevder at den største trusselen for en afghansk konvertitt er risikoen for at familien får kjennskap til konverteringen. Om familien blir kjent med konverteringen, vil den forsøke å overbevise vedkommende om å gå tilbake til islam. Presset utøves ofte av de nærmeste som foreldre og søsken, men også onkler, besteforeldre og fettere kan presse på. Noen konvertitter blir deprimert og isolerer seg (Hansen, e-post august 2020).

Om vedkommende nekter å gå tilbake til islam, risikerer konvertitten å bli utestengt fra familien, og i ekstreme tilfeller bli utsatt for vold og trusler. Enkelte konvertitter skal ha blitt truet på livet av egne familiemedlemmer. I tilfeller hvor nær familie blir kjent med og eventuelt aksepterer konverteringen, vil det være en forutsetning for familien at konverteringen ikke blir offentlig kjent (U.S. Department of State 2020, s. 17). Dette kan føre til krangler, frykt og er psykisk belastende for den troende (Hansen, seminar Landinfo, mai 2013).

Fordi konvertitten alltid anses som en representant for familiens, stammens og klanens ære og standarder, mener Landinfo at konvertitten og dennes familie har en klart sammenfallende interesse i at frafallet fra islam ikke blir offentlig kjent. Dag Ottar Hansen (som gjengitt i Dalehaug Norheim 2015) sier det slik: «Afghanere kan godta mye, bare det holdes hemmelig i familien og ikke påfører dem skam».

5 Tilgang til informasjon om kristendommen i Afghanistan

Islams dominerende rolle begrenser tilgangen til informasjon om andre religioner for afghanere i Afghanistan. Landinfo mener at sannsynligheten for at afghanere blir introdusert for kristendommen i Afghanistan, er relativt liten. Normalt er det afghanere som oppholder seg utenlands, også i Pakistan eller Iran, som kommer i kontakt med kristendommen.

De siste årene, etter Taliban-regimets fall, har imidlertid den internasjonale tilstedeværelsen vært betydelig, og enkelte kan komme i kontakt med kristendommen i møte med kristne utenlandske bistandsarbeidere eller annet internasjonalt personell. Ulike digitale plattformer har også bidratt til at flere har blitt introdusert for kristendommen.

5.1 **Afghanernes holdning til kristendom**

Ifølge en tidligere bistandsarbeider (telefonsamtale august 2020) er det uproblematisk å snakke med afghanere om Gud. For både muslimer og kristne er troen på Gud helt sentralt. Bistandsarbeideren viste videre til at også Jesus er en kjent skikkelse i islam. Det er imidlertid nødvendig å gå forsiktig frem når temaer som er spesifikt knyttet til den kristne tro kommer opp. Det er ingen aksept eller toleranse for misjonering i den afghanske befolkningen, uavhengig av om det er utlendinger eller afghanere som står bak (UNHCR 2018, s. 64).

Dag Ottar Hansen (seminar Landinfo, mai 2013) har hevdet at et fåtall afghanerne er vennlig innstilt til andre religioner; disse er nysgjerrige og går inn i diskusjoner og samtaler om religion, også med kristne. Enkelte utforsker kristendommen ytterligere, men motivene for dette varierer:

- De har en fascinasjon for vestlig livsstil og etiske standarder.
- De tar avstand fra islam, som de ser som en av årsakene til volden og krigshandlingene i Afghanistan.
- De har forestillinger om at det gir muligheter, eksempelvis til jobb i en internasjonal organisasjon.
- De er oppriktig søkende.

Hansens erfaring med afghanere som utforsker kristendommen er at mange tilhører de tre første kategoriene, og at de mister interessen når de møter motstand; de forblir muslimer.

5.2 **Handlingsrommet for å vitne om den kristne tro**

Hansen har påpekt at selv om det er forbudt å misjonere, er det ikke forbudt å vitne (svare på spørsmål og gi informasjon) om sin egen religion. Det er antagelig enkelte utlendinger som diskret forsøker å vitne om kristendommen og å påvirke afghanere i Afghanistan. Det er et betydelig antall trosbaserte organisasjoner, også kristne, som driver utviklingsarbeid i landet. Det kan være at antallet har sunket noe de siste årene etter utfasingen av ISAF-operasjonen, men fortsatt er den internasjonale tilstedeværelsen stor. Selv om organisasjonene ikke driver noen form for religiøs aktivitet, varierer det om og eventuelt hvorledes internasjonalt personell i organisasjonen formidler sitt livssyn i afghanske omgivelser.

Hansen mener at kristne bistandsarbeidere i Afghanistan kan deles i tre kategorier etter hvorledes de forholder seg til informasjon om sitt livssyn (Hansen, seminar Landinfo, mai 2013):

- De som verken snakker om sin tro eller formidler informasjon om kristendommen.

- De som responderer på spørsmål fra afghanere om religion og støtter afghanske kristne. De er ofte langtidsarbeidende, med kunnskap om afghansk kultur og respekt for afghanernes integritet.
- De som forsøker å misjonere. De er ofte fra evangelikale og/eller vekkelses-bevegelser, og har en vestlig forståelse av religion.

Det er i utgangspunktet representanter for et utdannet segment av befolkningen som er åpne for nye impulser og kan ha dialog om kristendom med utlendinger i Afghanistan. Tilsvarende vil det kun være personer med dype og sterke relasjoner til kristne afghanere som introduseres til kristendommen av denne gruppen (Hansen, seminar Landinfo, mai 2013).

Det er ikke nødvendigvis snakk om misjonering i tradisjonell forstand, men personlige samtaler innenfor nettverk av kjente personer. Hansen mener at de tilhører en kategori kristne bistandsarbeidere som informerer og vitner om kristendommen kun i tilfeller hvor initiativet til dialog om religion og kristendom kommer fra en afghaner (Hansen, samtale med Landinfo, juli 2013). Hansen mener at de som eventuelt forsøker å påvirke på en mer tradisjonelt oppsøkende måte, raskt mister motivasjonen og forlater landet på grunn av vanskelige arbeidsforhold og dårlige resultater (seminar Landinfo, mai 2013).

5.2.1 Omfanget av aktiv misjonering

Det er altså ikke klima for åpen misjonsvirksomhet i Afghanistan. Misjonering i den hensikt å overbevise muslimer om å frafalle islam er i henhold til hanafi-lovskolen forbudt (UNHCR 2018, s. 64). Internasjonale organisasjoner som opererer i Afghanistan er underlagt Law on Non-Governmental Organisations, som slår fast at det er forbudt å drive misjonering (NGO Law 2005, art. 8). I tillegg ser mange afghanere med mistro på vestlige bistandsorganisasjoner:

NGOs reported Muslim residents remained suspicious of development assistance projects, which they often viewed as surreptitious efforts to advance Christianity or engage in proselytization (U.S. Department of State 2020, s. 19).

På grunn av risikoen som misjonering innebærer, både for sivile afghanere og utlendinger, er antallet som tar sjansen på å misjonere trolig begrenset. Det er likevel ingen grunn til å tro at det ikke forekommer. Ifølge anslag til U.S. Departement of State (2020, s. 17) er det om lag 60 kristne misjonærer i landet, hvorav mer enn halvparten holder til i hovedstaden. Deres mål er å spre det kristne budskapet, men de legger også til rette for at kristne skal kunne møtes og utvikle et kristent fellesskap. Ifølge en konvertitt bosatt i India, er det etablert et provisorisk bønnerom i et boligområde i Kabul. Dette skal, ifølge konvertitten, dreie seg om en gave fra en NGO (Iyengar 2018).

En konvertitt fra det sentrale Afghanistan fortalte til en frilansjournalist (samtale i Kabul, oktober 2019) at en religiøs fundert NGO la til rette for at han kunne døpes og få tilgang til en Bibel. Pastoren for en norsk frimenighet (telefonsamtale juni 2020) mener at det er utbredt at bistandsarbeidere misjonerer. Særlig har amerikanerne vært aktive i å formidle det kristne budskapet. Pastoren hevder videre at enkelte diplomater spiller en viktig rolle i å forkynne om kristendommen. Også en lokal kvinneaktivist opplyste i samtale med Landinfo (Kabul, oktober 2019) at hun kjenner til at det foregår misjonering, særlig i Kabul by.

Om lag 250 afghanske konvertitter skal ha forlatt landet og slått seg ned i New Dehli i India i tiden etter 2005. De har etablert en egen menighet i New Dehli, med navnet Afghan Church of New Dehli. En reporter fra New York Times intervjuet lederen og enkelte av menighetens medlemmer i 2013, som fortalte at de ble omvendt i møte med internasjonale bistandsarbeidere. Lederen hevdet at mange av dem konverterte etter 2001, da den amerikanske tilstedeværelsen i landet økte. I 2005 flyktet de første konvertittene til India i frykt for å bli avslørt. Ifølge lederen ble situasjonen for konvertittene ytterligere forverret i 2009 da Noorin TV sendte opptak fra enkelte husmenigheter (Farooquee 2013).

5.2.1.1 Reaksjoner mot utlendinger som anklages for å misjonere

All utenlandsk tilstedeværelse i Afghanistan er avhengig av tillit og aksept fra lokalbefolkningen, både for at de internasjonale skal kunne utføre arbeidet sitt og for å unngå sikkerhetsmessige problemer. Det har i årene etter Taliban-regimets fall blitt rapportert om et fåtall enkeltsaker hvor utlendinger har blitt anklaget for å misjonere. Misjonsvirksomhet, eller urettmessige anklager om slik virksomhet, kan medføre stor risiko for alvorlige reaksjoner:

- I 2007 ble 21 sørkoreanske misjonærer kidnappet av Taliban i Ghazni-provinsen. To ble drept og 19 ble løslatt etter å ha blitt holdt seks uker i fangenskap av Taliban (AsiaNews 2007).
- Høsten 2008 ble flere kvinnelige bistandsarbeidere drept av Taliban i Kabul, angivelig fordi de jobbet for kristne bistandsorganisasjoner (BBC News 2008).
- I august 2010 ble ti hjelpearbeidere, seks utlendinger og fire afghanere, drept i den nordlige Badakshan-provinsen. Taliban påtok seg ansvaret og begrunnet drapene med at det dreide seg om spioner og misjonærer (Nordland 2010). Organisasjonen bak feltbesøket og bekjente av de drepte benekter dette (BBC News 2010; Clark 2010). Dag Ottar Hansen (seminar Landinfo, mai 2013) kjente personlig to av dem som ble drept, og mener beskyldningene om misjonering var falske og ble fremsatt utelukkende for å rettferdiggjøre drapene.
- I mai 2010 ble arbeidstillatelsene til ansatte i to kristne organisasjoner suspendert etter at TV-kanalen Noorin TV hadde vist bilder av afghanere som

angivelig deltok på bønnemøter og lot seg døpe. Myndighetene fant ikke bevis for påstandene, og etter kort tid fikk organisasjonene gjenoppta sine aktiviteter (Nordland & Wafa 2010; U.S. Department of State 2011, s. 10). Anklagene vakte sterke reaksjoner, og det var demonstrasjoner både i Kabul og Mazar-i Sharif (Radio Free Europe 2010; The Hindu 2010).

- I 2014 ble en pastor fra Sør-Afrika og pastorens to tenåringsbarn drept i et Taliban-angrep. De drev en veldedighetsorganisasjon innen utdanning i Kabul by. Talibans talsmann, Zabiullah Mujahid, skrev på Twitter at bakgrunnen for angrepet var at boligkomplekset huset en hemmelig kristen misjonsgruppe (The Guardian 2014).

5.3 Tilgang til bibler og kristent materiell

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) påpekte i 2009 at import av religiøse tekster fra andre religioner ikke er forbudt ved lov i Afghanistan, men at realitetene tilsier at slik litteratur ikke bør distribueres:

While there are no formal restrictions on the import of religious texts, the commonly held view is that the import of religious texts related to other religions is prohibited since the Government considers all citizens as Muslim (UNHCR 2009, s. 15).

Bibelen er oversatt til både dari og pashto. Så vidt Landinfo vet er Bibelen ikke til salgs, eller på annet vis lovlig tilgjengelig i Afghanistan. Den er imidlertid tilgjengelig i Pakistan og Iran. Flere utgaver av Bibelen er utgitt på iranske forlag og kan, dog i begrenset grad, kjøpes fra ordinære bokhandlere i Iran (Landinfo 2017, s. 19-20).

5.3.1 Digitale plattformer med kristent innhold rettet mot afghanere

Det har de siste årene vært en utvikling i digital retning i Afghanistan. Allerede i 2002 åpnet den første internett-cafeen på Hotel Interkontinental i Kabul (ITP.net 2020). Internett-cafeer brukes hyppig av afghanerne også i dag. I tillegg har en økende andel av befolkningen, særlig i urbane områder, tilgang til internett hjemme, på jobben og via smarttelefon (The Asia Foundation 2019, s. 97).

På grunn av økt bruk av digitale plattformer og sosiale medier, har informasjon om ulike religioner, herunder kristendommen, blitt mer tilgjengelig enn tidligere. En kilde (akademiker, telefonsamtale juni 2020) har opplyst at kristent materiell kan finnes online, og at det brukes aktivt av husmenighetene og enkeltpersoner. Bibelen kan lastes ned gratis fra internett på både dari og pashto. Ulike aktører opererer via satellitt-TV, ved bruk av internett og sosiale medier. I tillegg til Bibelen, er det mye annet kristent materiell som gratis kan lastes ned fra internett.

Mange afghanere har egen mobiltelefon. En mobiltelefon er en privat enhet, og nedlastet innhold kan relativt enkelt holdes skjult for andre – en nedlastet bibel er mye lettere å skjule enn en fysisk bibel. En tidligere bistandsarbeider (telefonsamtale august 2020) har påpekt i samtale med Landinfo at afghanere flest har begrenset digital kompetanse, og at det er lite sannsynlig at de sjekker logger, for eksempel.

Det finnes misjonerende kanaler som kristne afghanere og deres miljø i utlandet står bak. Her formidles og forkynnes det kristne budskap. Kanalene henvender seg til muslimer generelt og til afghanere i særdeleshet. En slik kanal er Afghan Christian Media (u.å.). De har, ifølge hjemmesiden, live-sendinger på satellitt og internett tre ganger i uken på dari og pashto. Programmets tittel er oversatt til å være Afghan Television Voice of Christ. Den tidligere nevnte konvertitten, Hussain Andaryas, er frontfigur for bevegelsen.

En annen nettside heter Hope4Afghans (u.å.). Her står kristne afghanere frem og vitner om sin kristne tro. Pamir Ministries (u.å.) tilbyr materiell, som blant annet filmer, videoer og musikk for kristne afghanere. Organisasjonen er åpne om at hensikten er å nå ut til flest mulig afghanere: «We produce materials for Afghans everywhere, disciple Afghan believers, and train and motivate them to disciple other Afghans» (Pamir Ministries u.å.).

Felles for nettsidene er at det foreligger lite konkret informasjon om hvem og hvor mange som står bak, eller om hvordan de opererer. Slik Landinfo forstår det, er de mest aktive aktørene på det amerikanske kontinentet – i USA og Canada. Hope4Afghans og Pamir Ministries oppgir adresse og telefonnummer i Canada, mens Afghan Christian Media har postadresse i USA.

Det foreligger ikke etterrettelig informasjon om hvor utbredt det er at afghanere i Afghanistan oppsøker slike fora. Selv om det teknisk og faktisk er mulig å få tilgang i Afghanistan, antar Landinfo at afghanere flest ikke aktivt leter opp slike nettsider. Landinfo er ikke kjent med at myndighetene bruker ressurser på å overvåke internett i særlig grad. Uansett er det ikke rapportert om at myndighetene sensurerer eller blokkerer nettsider eller kanaler med kristent eller misjonerende innhold (diplomatkilde, august 2019). Det foreligger ikke etterrettelig informasjon om hvor utbredt det er at afghanere i Afghanistan oppsøker slike fora. Selv om det teknisk sett er mulig å få tilgang i Afghanistan, er det verdt å understreke at i et klima som det afghanske, kan det i seg selv oppfattes som suspekt å lete opp slike nettsider.

5.3.2 Kristne symboler og tatovering

Korset er det viktigste religiøse symbolet for kristne. Ifølge en lokal kilde (e-post november 2016) er mange afghanere kjent med at korset er et kristent symbol. Også en akademiker (telefonsamtale 2020) mente at det er godt kjent at korset

symboliserer kristendommen, men uten at befolkningen nødvendigvis kjenner til den teologiske bakgrunnen for dette.

Enkelte som anfører konvertering overfor norske myndigheter har tatovert et kors eller andre religiøse symboler på kroppen. Hvorvidt en slik tatovering oppdages av andre, og om det oppfattes som et religiøst symbol, avhenger av utformingen og hvor på kroppen tatoveringen er. I henhold til islam og afghansk tradisjon er alle, også menn, pålagt å bære sømmelige klær. Å kle seg sømmelig innebærer at kroppens former ikke fremheves, og at hud på kropp, armer og ben ikke eksponeres. Afghanere er generelt bluferdige, og avviker normalt ikke fra den afghanske kleskodeksen. Mange afghanere bruker en lokal tilpasning av den tradisjonelle bekledningen *shalwar kameez*. Den består av løstsittende og vide tøybukser som går til anklene, og en langarmet, vid skjorte. Den brukes både til hverdag og fest, men festantrekkene er laget av finere stoff, gjerne med broderier og farger. Menn som ikke kler seg tradisjonelt med *shalwar kameez*, bruker normalt likevel ikke kortermet overdel og korte bukser – selv ikke på sommeren, som kan være svært varm i Afghanistan (BAAG 2003, s. 20).

I forkant av bønn i moskeen er ritualet at muslimer vasker seg, som dreier seg både om en symbolsk renselse, men også en fysisk rengjøring. Renselsen gjøres på en særskilt måte; armene vaskes opp til albuen og føttene vaskes til ankelen. I en slik sammenheng eksponeres armen for «offentligheten». Det er vanskelig å skjule en tatovering for nære familiemedlemmer, eksempelvis ektefelle. En annen situasjon hvor kropp og hud eksponeres, kan være i kontakt med leger eller helsevesen (Mirza 2004, s. 9-11).

Ellers er det ikke uvanlig med tatoveringer i Afghanistan. Tatoveringer kan være tegn og symboler som ikke gir mening utover det estetiske uttrykket. Ifølge informasjon innhentet av den svenske landkunnskapsenheten Lifos er tatoveringer uislamsk og i strid med islamsk lov, men Lifos er ikke kjent med at noen har blitt siktet eller straffet på dette grunnlaget, uavhengig av om tatoveringen kan oppfattes å ha et kristent budskap eller er av estetisk karakter (Lifos 2017, s. 6).

6 Formelle og juridiske rammer

Forhenværende leder for det religiøse råd i Afghanistan, Fazelhadi Shinwari,¹¹ har overfor Landinfo gitt uttrykk for at det kun er afghansk rettsvesen som har formell kompetanse til å dømme i saker som omhandler konvertering. I siste instans er det høyesterett som treffer avgjørelsen (samtale i Kabul, november 2007).

¹¹ Den nå avdøde, tidligere høyesterettsjustitiarius Fazelhadi Shinwari, forhenværende leder av Council of Ulama.

6.1 Grunnloven, straffeloven og sharia

Artikkel 1 i den afghanske Grunnloven slår fast at Afghanistan er «[...] an Islamic Republic, independent, unitary and indivisible state» (Constitution 2004).

Grunnlovens artikkel 3 slår videre fast at

[...] no law can be contrary to the beliefs and provisions of the sacred religion of Islam.

Selv om Afghanistan er en islamsk republikk og statsreligionen er islam (Constitution 2004, art. 2 (1)), beskytter Grunnloven personer som bekjenner seg til en annen religion enn islam, og de står fritt til å utøve sin tro, herunder utføre religiøse ritualer (Constitution 2004, art. 2 (2)). Dette gjelder imidlertid kun de som er født inn i en religiøs minoritet, og ikke er konvertitter fra islam. Kristne afghanere er konvertitter fra islam, og beskyttes dermed ikke av bestemmelsen i Grunnloven.

Grunnloven fastsetter et prinsipp om at islamsk lov (sharia) gjelder for forhold som Grunnloven eller annen lovgivning ikke regulerer. Bestemmelsen lyder slik (Constitution 2004, art. 130(2)).¹²

When there is no provision in the Constitution or other laws regarding ruling on an issue, the courts' decisions shall be within the limits of this Constitution in accord with the Hanafi jurisprudence and in a way to serve justice in the best possible manner.

Apostasi (arabisk: *ridda*) blir i klassisk sharia forstått som å gå bort fra islam (arabisk: *ar-ruju* 'an *din al-islam*), og en apostat (arabisk: *murtadd*) er en muslim (født muslim) som fornekter islam. Apostasi behøver ikke å innebære at apostaten slutter seg til en annen trosretning.

Verken den afghanske Grunnloven eller straffeloven omhandler apostasi,¹³ og sharia er derved retningsgivende. En viktig forutsetning er at frafallet fra islam og konverteringen må være frivillig for å anses som apostasi.¹⁴ Konvertering fra islam til en annen religion anses som apostasi og er forbudt både innenfor sunni hanafi-rett og shia ja'fari-rett. Strafferettslig hjemler tradisjonell sharia dødsstraff for en tilregnelig voksen mann som frafaller islam frivillig (Peters & De Vries

¹² Hanafi er den rådende islamske sunni-lovskolen i Afghanistan. Tilsvarende er ja'fari den rådende lovskolen for shiabefolkningen.

¹³ Afghanistans nye straffelov (Penal Code 2017) trådte i kraft 14. februar 2018. Den nye straffeloven har ingen bestemmelser som regulerer apostasi. Lovens kapittel 6 regulerer forhold relatert til «Crimes of Insulting Religions». Loven hjemler straff mot både verbale og fysiske angrep. Bestemmelsene er ikke avgrenset til islam.

¹⁴ Det er knyttet flere grunnleggende forutsetninger til frafall fra islam, men disse er lite relevante for notatet.

1976, s. 5). Denne rettsforståelsen gjelder innenfor den rådende lovskoleretningen i Afghanistan – sunni hanafi.

Straffealternativene for kvinner, både innenfor hanafi- og ja'fari-rett, er mindre alvorlige. Sunni hanafi anviser mildere sanksjoner enn shia ja'fari, som forskriver pisking ved bønnetid: «Dermed skal hun piskes daglig, ifølge Ga'faritene skal piskingen skje når det er tid for bønn» (Landinfos oversettelse) (Tellenbach 2006, s. 4). Sunni hanafi anviser pryl hver tredje dag: « They shall be beaten every three days in order to effect their return to Islam» (Peters & De Vries 1976, s. 5).

At kvinnelige apostater straffes mildere, kan antagelig ses som en indirekte konsekvens av kvinnes underordnede stilling. Kvinner er i liten grad i posisjon til å ta genuint selvstendige avgjørelser på dette feltet. Barn, hermafroditter og muslimer som ikke er født som muslimer, er også unntatt for dødsstraff (Peters & De Vries 1976, s. 6).

6.1.1 Det er dødsstraff for konvertering i Afghanistan – hva er rettspraksis?

Når det gjelder sharia og strafferettslige konsekvenser for konvertering, foreligger det svært begrenset afghansk erfaringsmateriale og rettspraksis. I perioden etter at den nye Grunnloven ble vedtatt i 2004, er det kun reist én konvertittsak for afghanske domstoler, den såkalte Abdul Rahman-saken. Straffesaken endte ikke med endelig dom fordi den ble avvist under henvisning til den siktedes psykiske helse, og fordi Rahman fikk oppholdstillatelse i Italia (Povoledo 2006).

På tross av manglende rettspraksis, mener Landinfo at rettstilstanden er klar; å konvertere fra islam til kristendommen i Afghanistan innebærer – om konverteringen blir kjent – en vesentlig risiko for at det blir reist straffesak og at lovens strengeste straff blir anvendt. Grunnlovens bestemmelser og de rådende religiøse rettsoppfatning(er) i Afghanistan innebærer at dødsstraff blir anvendt i tilfelle en konverteringssak kommer til rettslig behandling. Samtidig er altså ingen dømt til døden på grunn av konvertering etter Talibans fall.

Fazelhadi Shinwari, leder av Ulama og tidligere høyesterettsjustitiarius i Afghanistan (samtale i Kabul, november 2007), understreket at det er dødsstraff for konvertering til kristendommen, og uttalte seg kategorisk med hensyn til eventuelle tilfeller hvor en rettsinstans konkluderer med at tiltalte er skyldig i apostasi. En representant for en lokal menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Kabul, november 2007) bekreftet at apostasi og konvertering er svært sensitive temaer; om en konvertering stadfestes, kan det medføre en rettslig prosess med dødsdom og henrettelse som utfall.

Eventuelle straffesaker vil antagelig ikke oppfylle grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper; det rapporteres blant annet om at afghanske advokater

ikke ønsker å forsvare personer som anklages for konvertering (Marshall 2011). UNHCR (2018, s. 64) viser på sin side til at advokater som bistår apostater og konvertitter, selv kan bli anklaget for apostasi og utsatt for alvorlige trusler.

6.2 Anledningen til å angre på konvertering

Fazelhadi Shinwari, tidligere høyesterettsjustitiarius, presiserte at tiltalte i straffesaker alltid skal gis mulighet til å angre konverteringen, og således unngå dødsdom (Shinwari, samtale i Kabul, november 2007). Sharia åpner for frifinnelse dersom en konvertitt overfor retten gir uttrykk for at han angre og beklager konverteringen, samt godtgjør stadig å være en god muslim. Shinwari mente at en frikjennelse vil bli akseptert av folk flest om den frikjente bekjenner at han er en god muslim. Tidsfristen som sharia setter for å gå tilbake på en konvertering (tre dager), har ikke praktisk eller avgjørende betydning, ifølge Shinwari.

En representant for en lokal menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Kabul, november 2007) bekreftet at sharia-lovgivningen åpner for – innen tre dager – å angre og å «gå tilbake» på konverteringen, men at det per 2007 ikke fantes eksempler på rettslig prøving eller eventuell reaksjon fra samfunnet for øvrig. Kilden ville ikke helt utelukke at en afghaner som hadde tatt avstand fra sin konvertering, kunne bli møtt med reaksjoner fra lokalsamfunnet.

En lokalansatt i en internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, november 2011) hevdet i samtale med Landinfo at den som benytter angreretten, offentlig bør gi uttrykk for dette fra moskeen. På den måten blir hele nabolaget gjort kjent med angeren. Forsikringen om at vedkommende er en god muslim vil bli akseptert av både myndigheter og lokalsamfunn. Dette må antagelig ses i sammenheng med at det innenfor islam er et grunnleggende dogme at kun Allah vet og ingen kan dømme om andres trosopfatning.

6.2.1 Hanafi-lovskolen er gjeldende i saker om apostasi og konvertering

Ifølge Fazelhadi Shinwari (samtale i Kabul, november 2007) skal apostater veiledes og oppfordres til å komme tilbake til islam. Dette korresponderer med uttalelser fra forfatterne Rudolph Peters og Gert De Vries. De sistnevnte peker imidlertid på at angremuligheten er begrenset for shiaer (Peters & De Vries 1976, s. 6).

Landinfo legger til grunn at Shinwaris redegjørelse for forvaltningen av angremuligheten er korrekt. Peters og De Vries' skille mellom shia og sunni er også påpekt av andre, men er ikke relevant for Afghanistans vedkommende fordi det er hanafi-rett som gjør seg gjeldende i apostasisaker (Grunnlovens para. 130). Dette er i tråd med UNHCRs beskrivelse av forvaltningen av apostaters angrerett i Afghanistan (UNHCR 2018, s. 63, 64).

Den nye straffeloven viderefører prinsippet om at ved anvendelse av sharia i afghansk straffelov, er det hanafi-rett som gjelder i hudud-saker.¹⁵ Det fremgår av loven at (Penal Code 2017, art. 2(2)):

Perpetrators of Hudud, Qisas and Diat shall be punished in accordance with the provisions of Hanafi jurisprudence of Islamic Sharia.

Heller ikke i UNHCRs retningslinjer fra august 2018 eller tidligere retningslinjer, skilles det mellom sunni og shia med hensyn til angremuligheten. UNHCR (2018, s. 63) viser til straffeloven, og slår fast at det vil være hanafi-lovskolen som gjelder i saker som omhandler apostasi og konvertering.

6.2.2 Konvertittsaken mot Abdul Rahman

Det er kun reist én konvertittsak for afghanske domstoler i tiden etter Taliban-regimets fall, som er den såkalte Abdul Rahman-saken. Som tidligere nevnt ble det ikke avsagt dom i saken. Rahman forlot landet og fikk beskyttelse i Italia.

I et intervju med én av de tre dommerne i saken mot Abdul Rahman i mars 2006, ble det gitt uttrykk for synspunkter som bekreftet at retten til å angre var reell ved rettslig behandling av konvertittanklager i Afghanistan:

Trial judge Ansarullah Mawlawezadah told the BBC that Mr Rahman, 41, would be asked to reconsider his conversion, which he made while working for a Christian aid group in Pakistan. "We will invite him again because the religion of Islam is one of tolerance. We will ask him if he has changed his mind. If so we will forgive him," the judge told the BBC on Monday (BBC News 2006).

Flere kilder (Povoledo 2006; Munadi 2006) påpeker at Rahman ble gitt anledning og oppfordret til å angre, men at han nektet. I lys av Shinwaris understrekning av at fristen på tre dager ikke har praktisk betydning, er det verd å bemerke at Rahman konverterte til kristendommen over 15 år forut for rettssaken.

Likeledes illustrerer Rahman-saken det risikobildet Hansen tidligere har fremholdt; en konvertering blir nødvendigvis ikke brukt mot en person før det oppstår en konflikt (Hansen, seminar Landinfo, mai 2013). Rahman hadde vært kristen siden tidlig på 1990-tallet, men konverteringen ble ikke gjenstand for oppmerksomhet før i 2006. Grunnen til at saken kom opp for rettsapparatet skal ha vært en konflikt om omsorgs- og foreldrerett (Munadi 2006).

¹⁵ Sanksjoner for handlinger som betraktes som forbrytelser mot Gud i henhold til koranen innenfor islamsk rettstradisjon (*fiqh*), eksempelvis utenomekteskapelig sex (*zina*) og apostasi (det hersker uenighet om apostasi er *hudud*).

6.3 Sivilrettslige konsekvenser av konvertering

Apostasi og konvertering kan, i tillegg til strafferettslige konsekvenser, få omfattende og alvorlige sivilrettslige følger:

Male citizens over age 18 or female citizens over age 16 of sound mind who convert from Islam and who do not recant their conversions within three days risk the invalidation of their marriage, and deprivation of all property and possessions. They may also face rejection from their families and community members, and loss of employment (UNHCR 2018, s. 63, 64).

Religionshistoriker Kari Vogt har beskrevet de sivilrettslige konsekvensene slik: «En apostat kan miste arverett, rett til eiendom, og hans eller hennes ekteskap er automatisk oppløst» (Vogt 1994, s. 149).

Når det gjelder tap av eiendomsrett ved apostasi og konvertering, materialiseres ikke tapet før den frafalne er gitt anledning til å angre (se del 6.2). Apostaten mister imidlertid disposisjonsretten umiddelbart. Innenfor hanafi-rett gjelder ikke dette for kvinner; de verken fratas disposisjonsrett eller eiendomsrettigheter. En apostat fratas retten til å oppdra egne barn, og tapet av arverettigheter gjelder i alle relasjoner (Peters & De Vries 1976, s. 7).

Hansen mener at kristne konvertitter, eller de som mistenkes for å være konvertitter, først og fremst er utsatt om de blir personlig involvert i konflikter, fordi religiøs tyngde og status gir motparten et betydelig fortrinn (seminar Landinfo, mai 2013).¹⁶

Det er i hovedsak menn som konverterer, og det er antagelig svært få kristne ugifte kvinner. I forbindelse med ekteskap er det avgjørende at forhold knyttet til religion er avklart. En muslimsk kvinne kan ikke gifte seg med en ikke-muslimsk mann, herunder frafalne fra islam og konvertitter. En ikke-muslimsk mann er *haram*¹⁷ for en muslimsk kvinne, og ekteskapelig samliv er ikke mulig. En muslimsk vigselsseremoni, *nikah*, vil i et slikt tilfelle forutsette at brudgommens religiøse tro ikke er kjent. Det er viktig å understreke at dersom konverteringen hadde vært kjent, ville det ikke vært mulig å fremforhandle en ekteskapsavtale. Et slikt ekteskap er i strid med islam (både sunni og shia), gjeldende rettsoppfatning og er formelt ugyldig.

I tillegg til å være ulovlig, er det sosialt helt uakseptabelt å gifte seg med en apostat eller konvertitt. Et slikt ekteskap representerer ikke et alternativ for en afghansk familie – både fordi det strider mot sharia, og fordi det svekker den eller

¹⁶ Dette korresponderer med et mønster en finner i Pakistan. Den religiøse lovgivningen i Pakistan forvaltes ikke aktivt av staten, men brukes tidvis mot representanter for de religiøse minoritetene når de kommer i konflikt med andre sivile (se Landinfo 2020b, s. 15).

¹⁷ Haram er i islamsk rettsvitenskap en betegnelse for det som er forbudt og moralsk forkastelig (Vogt 2020).

de involverte familienes posisjon og anseelse. En afghansk mannlig apostat er i realiteten avskåret fra muligheten til å finne en muslimsk ektefelle i hjemlandet. Hansens Cultural Coaching (HCC) kjenner til tilfeller hvor kristne menn har unnlatt å formidle sin tro i tilknytning til ekteskapsinngåelse, og gjennomført muslimsk vigselsseremoni med en muslimsk kvinne. Noen kvinnelige ektefeller har valgt å konvertere etter ekteskapsinngåelsen (Hansen, seminar Landinfo, mai 2013).

Domstolen kan annullere, altså kjenne ekteskapet ugyldig, dersom grunnforutsetningen for ekteskapet ikke var til stede da det ble inngått, eller dersom slike forutsetninger har endret seg i ettertid. Et slikt grunnvilkår er brutt dersom en muslimsk kvinne gifter seg med en ikke-muslimsk mann. Selv om det antagelig ikke finnes rettspraksis eller forvaltningspraksis på dette området i Afghanistan, synes både den afghanske lovgivningen, sharia og de som forvalter familierett i landet å være samstemte om dette (se Landinfo 2019, s. 14 – 16).

Ekteskap mellom en muslimsk mann og en ikke-muslimsk kvinne som tilhører «bokens folk» (kristne og jøder) er gyldig og eventuelle barn er legitime. Barna er å anse som muslimer. Afghanistans førstedame, Rula Ghani, libanesisk opprinnelse, er født kristen og holder fast ved sin kristne tro. En kvinne som ikke er av «bokens folk», må konvertere til islam for at ekteskapet med en muslimsk mann skal være gyldig (Rasmussen 2014; U.S. Department of State 2020, s. 7).

Den rådende religiøse rettsoppfatningen (se del 6.1) til apostasi og den generelle holdningen til kristendommen har vært fremholdt som betydelige barrierer mot konvertering. Mye taler for at det stemmer, men Landinfo mener at de alvorlige bruddene med kjerneinstitusjonene i alle afghaneres liv – familien, stammen og klanen – antageligvis utgjør en større barriere.

7 Erfaringer med kristne konvertitter

De siste årene er det, ifølge U.S. Department of State, ingen rapporteringer fra lokale eller nasjonale myndigheter om straffereaksjoner, verken for frafall fra islam eller konvertering (U.S. Departement of State 2020). Landinfo er heller ikke kjent med at slike saker har blitt ført for afghanske domstoler det siste tiåret.

7.1 UNHCR og andre internasjonale organisasjoner om konvertitter

UNHCR vurderer fortløpende risikosituasjonen for en rekke nærmere angitte grupper i Afghanistan. UNHCRs vurdering av konvertitters situasjon har stått fast i mange år. I 2005 het det at:

The risk of persecution continues to exist for Afghans who have converted, or are suspected or accused of having converted, to Christianity or Judaism (UNHCR 2005, s. 51).

I alle retningslinjer fra 2005 og til i dag er budskapet fra UNHCR det samme: afghanere som konverterer fra islam til kristendommen risikerer alvorlige reaksjoner fra familie, lokalsamfunn og storsamfunnet. De bærer et stort stigma, og de bringer skam og vanære på sine nærmeste (UNHCR 2007, s. 68; UNHCR 2010, s. 18; UNHCR 2018, s. 63, 64).

Samtidig er UNHCR tydelig på at angreretten er reell. På den bakgrunn utsettes konvertitter for et voldsomt press fra sine omgivelser om å benytte angreretten og re-konvertere. Dersom de nekter, kan familiemedlemmer komme med trusler, og i noen tilfeller utsette konvertitten for fysiske overgrep som kan være livstruende. I tillegg kan en konvertitt som avstår fra å benytte angreretten, idømmes strenge straffer (UNHCR 2007, s. 8, 68; UNHCR 2013, s. 46; UNHCR 2018, s. 63, 64).

Landinfos klare inntrykk er at personer som tilhører den kristne minoriteten i Afghanistan enten ikke har kontakt med uavhengige organisasjoner som arbeider med rettighetsrelaterte forhold, eller at kontakten er svært begrenset. Internasjonale organisasjoner i Afghanistan har, så langt Landinfo har kunnet bringe på det rene, minimal erfaring med personer som har konvertert.

En representant for UNHCR (samtale 2006) opplyste å ha hatt samtaler med kristne afghanere om bygging av skoler og kirker i Kabul i perioden etter Talibans fall. I 2006 var imidlertid UNHCR-representanten usikker på om de kristne fremdeles var i Kabul eller om de hadde forlatt landet. I samtaler med Landinfo i Kabul november 2007 hevdet imidlertid både representanter for UNHCR og United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA) å ha hatt befatning med konvertitter.¹⁸ Representanter for menneskerettighetsavdelingen i en stor internasjonal organisasjon opplyste også i 2007 at organisasjonen hadde kjennskap til flere tilfeller av konvertering, og at organisasjonen henviste personene til UNHCR.¹⁹ Organisasjonen så svært alvorlig på konvertering til kristendommen på grunn av risikoen for dødsstraff og andre alvorlige sanksjoner, og rådet afghanere som hadde konvertert til å forlate Afghanistan.

Ved senere besøk har Landinfo forelagt spørsmål om konvertitter for en rekke velinformerte kilder. Ingen av disse har i løpet av de siste årene rapportert å ha møtt eller å ha bistått afghanske konvertitter. I samtaler med internasjonale

¹⁸ Det totale antallet saker som ble referert var under ti. Ingen av de konkrete sakene som ble referert dreide seg om saker som var rettslig behandlet, men om konvertitter som hadde vært utsatt for stigmatisering, trusler, alvorlig press og/eller trakassering. I august 2006 skal en konvertitt som var fengslet, ha blitt drept av en mullah i et fengsel i Panjsheer.

¹⁹ Antallet ble ikke spesifisert nærmere enn «flere».

bistands- og menneskerettighetsorganisasjoner i Afghanistan fra 2010 til dags dato, er det ingen som har opplyst å ha bistått kristne konvertitter.

New York Times rapporterte i 2014 om en afghansk konvertitt som levde i skjul i Kabul. «Josef» konverterte da han oppholdt seg i Europa som asylsøker. Han fryktet alvorlige reaksjoner fra egen svigerfamilie etter at de fikk kjennskap til konverteringen (Ahmed 2014).

7.2 Anklager om konvertering – i og utenfor rettsvesenet

I perioden etter Abdul Rahman-saken er det registrert to lengre varetektsfengslinger etter anklager om konvertering. I kjølvannet av Noorin TVs reportasje om angivelig misjonerende organisasjoner i 2010, ble over 20 personer arrestert. Med unntak av to, ble alle løslatt etter kort tid (AsiaNews 2010; USCIRF 2012, s. 7).

- Ifølge amerikanske myndigheter ble den ene av de to, Shoaib Assadullah Musawi, løslatt i 2010 etter å ha nektet for å ha konvertert (U.S. Department of State 2011, s. 12). Musawi ble arrestert i Balkh i november 2010 anklaget for å ha gitt Det nye testamentet til en venn (Abi-Habib 2011).
- Den andre, Said Musa, er omtalt i nyhetsartikler tidlig i 2011. Han skal ha blitt løslatt i februar 2011 etter sterkt press fra USA og andre vestlige land. Det ble ikke ført sak i rettssystemet (Rivera 2011).

Landinfo er ikke kjent med at det er rapportert om tilfeller av fengsling, rettsprosesser eller andre alvorlige reaksjoner mot antatte konvertitter de seneste årene (U.S. Department of State 2020).

Det bemerkes uansett at Open Doors (2019, s. 7) hevder i sin rapport om Afghanistan at flere kristne har blitt drept i perioden fra november 2018 til oktober 2019, med opplyser videre at «[...] for security reasons no details can be published». Landinfo finner det vanskelig å forholde seg til slike udokumenterte påstander, men konstaterer at ingen andre organisasjoner har rapportert om alvorlige overgrep rettet mot kristne afghanere i den aktuelle perioden.

7.2.1 Konvertittenes migrasjonsvilje

Hvis det blir kjent at en afghaner har konvertert, er en nærliggende løsning at han forlater landet. Enkelte konvertitter har reist til India, Pakistan eller Kina. Familien, som fortsatt er muslimer, blir som hovedregel igjen i Afghanistan. Ifølge Hansen (e-post august 2020) har det forekommet at konvertittens familie får problemer med lokalmiljøet, og de av den grunn har sett seg nødt til å flytte til Kabul.

Pastoren for en norsk frimenighet (telefonsamtale juni og august 2020) har møtt afghanske kristne, bosatt i Afghanistan, på konferanser i utlandet. Ifølge pastoren er dette dedikerte personer som reiser tilbake til Afghanistan etter at konferansen er avsluttet for å fortsette arbeidet med å spre det kristne budskapet. Konvertittene som en tidligere bistandsarbeider kjente til, hadde heller ikke ønske om å forlate landet. De har et kall om å forbli i Afghanistan, på tross av at livet som konvertitt er vanskelig.

Landinfo kjenner ikke til omfanget av konvertittenes kontakt med trosfeller i utlandet, eller i hvor stor grad medlemmer av husmenigheter ønsker å forlate landet. En del av de kristne i Afghanistan skal ifølge pastoren for den norske frimenigheten (telefonsamtale juni 2020) ha tett kontakt med trosfeller i utlandet, særlig i Korea, USA, Canada og Nederland. Inntrykket er at de fleste konvertittene som søker om beskyttelse i Europa, har knyttet kontakt med kristne miljøer etter at de forlot Afghanistan.

I et intervju med avisen Dagen tar Dag Ottar Hansen til orde for at kristne afghanere bør reise tilbake til Afghanistan; det er ønskelig at de reiser hjem og bidrar med ny åndelighet i troen på Gud, og at de lever som ambassadører for Jesus i sitt hjemland. Han oppfordrer norske menigheter til å starte «konvertittskoler» for å forberede kristne afghanere på et liv som forfulgt minoritet (Dalehaug Norheim 2015). Hansen opplyser til Landinfo (e-post august 2020) at kristne afghanere fra tid til annen reiser til India på bibelskole for en kortere periode.

8 Afghanistan som anfører konvertering av strategiske grunner

I samtale med en representant for en stor internasjonal organisasjon i 2007, ble afghanere som hevdet å ha konvertert uten å ha endret trosoppfatning, omtalt som «converts of convenience».²⁰ Landinfo forstår «converts of convenience»/bekvemmelighetskonvertitter slik:

Uten at det foreligger en reell endring av religiøs trosoppfatning, fremsettes opplysninger om endret religiøs tro/overbevisning av strategiske grunner for å oppnå et spesielt mål. Hensikten er å bidra til at den som fremsetter opplysningene kommer i en posisjon som denne anser som fordelaktig.

I det videre refererer «converts of convenience»/bekvemmelighetskonvertitter til personer som fremsetter uriktige opplysninger om religiøs tro for å oppnå

²⁰ Den norske oversettelsen er bekvemmelighetskonvertitt.

utlendingsrettslige fordeler; oftest for å bli ansett for å ha behov for internasjonal beskyttelse.

Bakteppet for fenomenet er et folk med høy migrasjonsvilje; nesten fire av ti afghanere ønsker å forlate landet på grunn av den vanskelige sikkerhetssituasjonen, samt politisk og økonomisk ustabilitet (The Asia Foundation 2019, s. 235-238). Mange har mistet håpet om en fremtid i hjemlandet. Tidligere asylsøkere som har blitt tvangsreturnert til hjemlandet, synes å ha en særlig sterk migrasjonsvilje. En organisasjon som bistår asylsøkere skriver i et internt notat som Landinfo har fått tilgang til: «Usually Afghans returning to Afghanistan have one thing in mind: how to get out of Afghanistan» (internasjonal organisasjon, e-post juni 2020).

Landinfo har i perioden fra 2006 og frem til august 2020 hatt samtaler med et stort antall kilder både i og utenfor Afghanistan om apostater, konvertitter og såkalte bekvemmelighetskonvertitter. Kildene representerer et bredt spekter; blant annet ansatte i internasjonale organisasjoner, religiøse ledere, pastorer, menneskerettighetsaktivister, politikere, lærere, bistandsarbeidere, diplomater og forskere.

Flere av kildene, blant andre representanter for velrenommerte organisasjoner med tilstedeværelse i Afghanistan, har erfaringer med afghanere som har opplyst at de har frafalt islam og konvertert til kristendommen (samtaler november 2007). Enkelte av disse har av organisasjonene ikke blitt ansett for å ha en kristen overbevisning, men for å bruke anførsel om konvertering strategisk. Ingen informasjon tilsier at organisasjonene har truffet tiltak for å bistå afghanere som anfører konvertering av strategiske grunner i eller utenfor landet.

Dag Ottar Hansen kjenner til flere tilfeller, både i Norge og i Afghanistan, hvor afghanere har opplyst at de har konvertert til kristendommen, men at det senere har vist seg ikke å stemme. Hansen mener at en viktig motivasjon for å gi uriktige opplysninger om trosoppfatning er en antagelse om det kan gi muligheter, eksempelvis til arbeid i en internasjonal organisasjon eller oppholdstillatelse i et vestlig land (Hansen, seminar Landinfo, mai 2013). I et intervju med Dagen i 2015 sa han det slik:

Det er så store fordeler med å bli regnet som kristen og dermed få opphold i Norge at det er vanskelig å kunne si hvem som er ekte i sin tro. Det er først etter at oppholdsstatus er avgjort at det er mulig å vite om en afghaner er kristen eller ei (Dalehaug Norheim 2015).

Også en representant for den afghanske menneskerettighetskommisjonen har tidligere uttalt at noen konverterer av overbevisning, mens andre påstår at de er konvertitter «for å søke asyl i utlandet» (Landinfos oversettelse) (samtale i Kabul, oktober 2011).

I et notat fra en etterrettelig kilde i Kabul (diplomatkilde, internt notat 2007) om ulik problematikk knyttet til konvertitter og såkalte bekvemmelighetskonvertitter, er det referert fra et møte med en stor internasjonal organisasjon:

[internasjonal organisasjon] har blitt oppsøkt av personer som anfører at de har blitt kristne; 3-4 saker i Kabul, og 3 i Herat. B råder personer som mener seg forfulgt til å forlate hjemlandet og ta kontakt med B i tredjeland. [...] Mht. de som hadde oppsøkt B med slike anførsler, ble det opplyst at B stilte spørsmål vedr kristendommen etc., og jeg fikk inntrykk av at det hadde vært troverdighetsspørsmål i disse sakene.

I en artikkel i Dagbladet fra juni 2007 hevder tidligere prest i den katolske kirken, Guiseppe Moretti, at konvertering svært sjelden forekommer i Afghanistan:

Moretti har aldri møtt en afghaner som har fremstått som en troverdig konvertitt.

- Det er noen som har kontaktet meg og sagt at de har konvertert. Men disse har bare vært ute etter å få hjelp til å få visum til et annet land, eller så har de bedt om penger, sier Moretti.

Han mener at afghanere som søker visum i andre land som konvertitter, raskt blir muslimer igjen hvis de får oppholdstillatelse (Hammer 2007).

Landinfo møtte Moretti i Kabul i november 2007. Han hadde da vært i Afghanistan i nærmere ti år, fordelt på tre perioder. Moretti opplyste at han hadde blitt kontaktet av noen få afghanere som hevdet at de hadde konvertert, men han ga uttrykk for at dette ble anført «to get a visa».

En troverdig kilde med en sentral posisjon i en representativ islamsk organisasjon har i en tidligere samtale med Landinfo gitt opplysninger som kan indikere at afghanere som har anført konvertering av strategiske grunner også er innvilget opphold i Norge. Kilden har opplyst å ha vært i kontakt med flere afghanere i ulike moskeer i Norge som har fått beskyttelse på bakgrunn av anførsler om konvertering til kristendommen. Kilden hevder at de igjen går i moskeen etter at de har fått oppholdstillatelse (samtale i Oslo, juni 2013).

Det kan således slås fast at en rekke kompetente og etterrettelige kilder i Afghanistan og Norge kjenner til personer som hevder å ha konvertert til kristendommen, og at disse kildene har vurdert påstandene om konvertering som strategisk begrunnet. Landinfo er ikke kjent med at menneskerettighetsorganisasjoner eller andre har presentert opplysninger om særskilte forhold vedrørende menneskerettigheter eller sikkerhet for afghanere som anfører konvertering av strategiske grunner i Afghanistan.

I 2007 ble UNHCR gjort kjent med at et betydelig antall afghanere hevdet å ha konvertert fra islam til kristendommen, både i Norge og i andre europeiske land.

UNHCR hadde ikke forut for dette omtalt gruppens eventuelle beskyttelsesbehov, og har heller ikke i senere anbefalinger løftet frem såkalte bekvemmelighetskonvertitter som en gruppe med behov for internasjonal beskyttelse. Se blant annet de siste anbefalingene fra UNHCR der «converts of convenience» ikke omtales (UNHCR 2018).

8.1 Sikkerhet for afghanere som anfører konvertering av strategiske grunner

En lang rekke samtaler med kompetente kilder i de siste årene, i og utenfor Afghanistan, gjennomgang av den begrensede dokumentasjon som finnes og egne erfaringer fra deltakelse i rettsprosesser i Norge, indikerer at det foreligger divergerende vurderinger knyttet til forhold rundt afghanere som anfører konvertering av strategiske grunner og risiko for ulike reaksjoner fra familie, lokalsamfunn og myndigheter i Afghanistan.

8.1.1 Tilgang til informasjon om afghanske asylsøkeres asylanførsler

Slik Landinfo ser det, er det i utgangspunktet lite som taler for at opplysninger gitt i tilknytning til asylsøknader i Norge blir kjent i Afghanistan, med mindre asylsøkeren selv bidrar til å gjøre det kjent. Informasjonen i asylsaker er taushetsbelagt,²¹ og både søker og dennes familie vil ha interesse av å holde informasjonen skjult for ikke å eksponere familien for eventuelle problemer. Erfaringen med såkalte bekvemmelighetskonvertitter og andre avviste asylsøkere som har returnert til Afghanistan, er at de ikke forteller om på hvilket grunnlag de søkte om beskyttelse i vesten (afghansk privatpraktiserende advokat, oktober 2019).

8.1.2 Mulige reaksjoner hvis anførsler om konvertering blir kjent

En privatpraktiserende advokat uttalte i samtale med Landinfo (oktober 2019) at afghanere har forståelse for at en tvangssituasjon kan åpne for grenseoverskridende adferd. Avslag på søknad om beskyttelse med påfølgende tvangsretur til Afghanistan kan anses å være en slik tvangssituasjon. Afghanere vil ha forståelse for at landsmenn forsøker «alt» for å sikre seg oppholdstillatelse i Europa (internasjonal organisasjon, e-post juni 2020). I samtale med Landinfo i 2013, mente heller ikke en sentral representant for en islamsk organisasjon at å oppgi uriktige opplysninger i søknadsøyemed ville medføre risiko for tiltak fra familie eller nærmeste sosiale omgivelser (samtale i Oslo, juli 2013).

²¹ Et usikkerhetsmoment er tolkene, som ofte kommer fra asylsøkerens opprinnelsesland. Tolkere er imidlertid underlagt strenge retningslinjer for god tolkeskikk. Det fremgår av § 5 i retningslinjene for tolkere at de har taushetsplikt. Statsautoriserte tolkere kan bli fratatt sin bevilling dersom de bryter retningslinjene (IMDI u.å.).

Det er avgjørende hva enkeltpersonen selv sier til sin familie og sitt nettverk. Den enkleste løsningen er å ikke fortelle noen om at de av strategiske grunner har anført konvertering til kristendommen. Familiens reaksjon avhenger av egenskaper ved familien – om det dreier seg om en svært tradisjonell eller moderne familie (samtale med afghansk privatpraktiserende advokat, oktober 2019).

En kvinneaktivist (samtale i Kabul, oktober 2019) var av den oppfatning at familien ofte er involvert og har gitt sin aksept til valg av strategi. Dag Ottar Hansen mener at det neppe vil avstedkomme reaksjoner hvis en person har opplyst å ha konvertert for å få visum til eller oppholdstillatelse i Norge. Til avisen Dagen har han sagt det slik: «De som ikke har konvertert reelt, kan sette seg ned i sofaen og si «jeg prøvde alt for å få bli»» (Dalehaug Norheim 2015). Unntaket kan være om han tilhører en kjent religiøs familie som er høyt profilert i Afghanistan (Hansen, telefonsamtale, 30. juli 2013).

Det samme gjelder lokalsamfunn; enkelte lokalsamfunn har forståelse for valget om å – av strategiske grunner – anføre konvertering til kristendommen. Samtidig som mange synes å ha forståelse for nødvendigheten av å gå til et slikt skritt, er det andre som mener at det er å gå over streken. En kvinneaktivist pekte på det hun kalte «sammenbrudd i verdisettet til mange afghanere», kombinert med sterk migrasjonsvilje. Hun hevdet videre at det antagelig er betydelige etniske forskjeller. Kvinnen, som selv er pashtuner, påstod at det skal mye til før en pashtuner spiller «konvertitt-kortet». En sentral norsk Afghanistan-ekspert påpekte i 2007 at en bør være tilbakeholden med å trekke skillelinjer basert på etnisitet.

Norsk utlendingsforvaltning har i flere år behandlet asylsøknader med anførsler om konvertering til kristendommen fra afghanske borgere. Landinfo har forstått det slik at troverdigheten av den anførte konverteringen har stor betydning for utfallet av sakene. De som anses å ha en kristen overbevisning, vil som hovedregel få beskyttelse i Norge. Asylsøkere som vurderes å ikke reelt ha konvertert, vil etter en individuell vurdering kunne bli henvist til retur til Afghanistan (se blant annet UDI 2020; UNE 2020). En del av disse, flere titalls personer, har etter det Landinfo kjenner til, blitt uttransportert til Afghanistan. Også andre europeiske land tvangsreturnerer såkalte bekvemmelighetskonvertitter til Afghanistan. Landinfo er ikke kjent med at det er rapportert om særskilte problemer for denne gruppen ved retur.

En afghaner som har anført konvertering av strategiske grunner, vil ikke risikere tiltale i rettssystemet, om han offentlig uttaler at han ikke har foretatt en reell konvertering, og gjør det kjent i samfunnet for øvrig at han ikke har konvertert til kristendommen (se del 6.2). Samtidig har enkelte kilder påpekt at det å ha blitt døpt – i seg selv – kan være nok til å bli utsatt for reaksjoner, dersom dette blir kjent. Den katolske presten i Kabul, Guiseppe Moretti, har uttalt seg slik:

Selv om det skulle være slik at afghanerne i Norge lyver om konverteringen, kan de få store problemer i Afghanistan fordi de likevel vil kunne bli oppfattet som kristne [...]. Familien vil fornekte dem, og de kan bli rettsforfulgt og dømt til døden (Hammer 2007).

Enkelte har også pekt på at hvor reell muligheten til å angre er, avhenger av den enkeltes familie og lokalsamfunnet for øvrig. Landinfo er imidlertid ikke kjent med tilfeller hvor en afghaner som har angret og gått tilbake på sin konvertering, har blitt møtt med alvorlige reaksjoner fra familie eller lokalsamfunn.

En sentral norsk Afghanistanekspert (samtale juni 2007) har påpekt at det i mange sekulære miljøer er uproblematisk å gi feilaktige opplysninger om en konvertering. Kommentaren var relatert til at kilden mente at en del av de afghanerne som overfor norske myndigheter hadde opplyst å ha konvertert, syntes å komme fra relativt sekulære miljøer i Afghanistan. Derfor var det ikke trolig at en generell mistanke om konvertering ville utgjøre et problem i deres (stor-) familier og lokalsamfunn. Kilden fant det lite sannsynlig at det ville bli utøvet vold overfor personer, dersom grunnlaget kun var knyttet til en generell mistanke om konvertering. Kilden påpekte også at personer fra dypt religiøse familier kunne få problemer, og at de risikerte å bli utstøtt og dermed miste nettverket sitt.

Skriftlige kilder

- Abi-Habib, M. (2011, 27. januar). U.S Lobbies Afghanistan to release Christian Converts. *The Wall Street Journal*. Tilgjengelig fra <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704062604576105682253951862.html> [lastet ned 20. august 2020]
- ACCORD, dvs. Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation (2020, 15. juni). *Afghanistan: Apostasie, Blasphemie, Konversion, Verstoß gegen islamische Verhaltensregeln, gesellschaftliche Wahrnehmung von RückkehrerInnen aus Europa*. Wien: ACCORD. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/en/file/local/2031618/Afghanistan_Apostasie_Konversion_Blasphemie.pdf [lastet ned 17. august 2020]
- Afghan Christian Media (u.å.). Awaz-e-Masih (Voice of Christ). *Afghan Christian Media*. Tilgjengelig fra <https://sites.google.com/afghanmedia.com/afghanmedia/home> [lastet ned 2. juni 2020]
- Alvarez, L. & Van Natta, D. (2011, 1. april). Pastor who burned Koran demands retribution. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2011/04/02/us/politics/02burn.html> [lastet ned 15. september 2020]
- Ahmed, A. (2014, 21. juni). A Christian Convert, on the Run in Afghanistan. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2014/06/22/world/asia/afghanistan-a-christian-convert-on-the-run.html> [lastet ned 8. juni 2020]
- The Asia Foundation (2019). *A Survey of the Afghan People. Afghanistan in 2019*. Kabul: The Asia Foundation. Tilgjengelig fra https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2019/12/2019_Afghan_Survey_Full-Report.pdf [lastet ned 18. juni 2020]
- AsiaNews (2007, 29. august). Terms of South Korean hostages' release set a 'dangerous' precedent. *AsiaNews*. Tilgjengelig fra <http://www.asianews.it/index.php?l=en&art=10168> [lastet ned 22. juni 2020].
- AsiaNews (2010, 29. november). Two Afghan Converts to Christianity risk the death penalty. *AsiaNews*. Tilgjengelig fra <http://www.asianews.it/news-en/Two-Afghan-converts-to-Christianity-risk-the-death-penalty-20123.html> [lastet ned 22. juni 2020]
- BAAG, dvs. British Agencies Afghanistan Group (2003, januar). *Afghanistan Briefing Pack*. London: BAAG. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/563603F2C560DD9E85256CDE0077C37B-baag-afg-31jan.pdf> [lastet ned 21. september 2020]
- Barfield, T. (2010). *Afghanistan – A Cultural and Political History*. Princeton: Princeton University Press.
- BBC News (2006, 20. mars). Afghan on trial for Christianity. *BBC News*. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4823874.stm [lastet ned 24. august 2020]
- BBC News (2008, 20. oktober). UK charity worker killed in Kabul. *BBC News*. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7679212.stm [lastet ned 20. august 2020]
- BBC News (2010, 7. august). Foreign medical workers among 10 killed in Afghanistan. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-10900338> [lastet ned 20. august 2020]

- BBC News (2012, 22. februar). Six dead in Afghanistan Koran burning protest. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-17123464> [lastet ned 20. august 2020]
- BBC News (2019, 11. april). Afghanistan's one and only Jew. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-47885738/afghanistan-s-one-and-only-jew> [lastet ned 18. august 2020]
- Clark, K. (2010, 12. august). 10 dead in Badakhshan 4: Afghan Reactions (UPDATE). *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/ten-dead-in-badakhshan-4-afghan-reactions-updated/> [lastet ned 20. august 2020]
- [Constitution] (2004, 3. januar). *The Constitution of Afghanistan*. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/404d8a594.html> [lastet ned 24. august 2020]
- Dalehaug Norheim, A. (2015, 10. februar). Betenkt over kirkers kamp for afghanere. *Dagen*. Tilgjengelig fra <https://www.dagen.no/Nyheter/konvertitter/Betenkt-over-kirkers-kamp-for-afghanere-167136> [lastet ned 23. juni 2020]
- EASO, dvs. European Asylum Support Office (2017, desember). *Afghanistan. Individuals targeted under societal and legal norms*. Valletta: EASO. Tilgjengelig fra <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-Afghanistan-targeting-society.pdf> [lastet ned 24. august 2020]
- Environic Institute for Survey Research (2007). *Survey of Afghans – Summary Report, 2007*. Toronto: Environics Research Group. Tilgjengelig fra https://www.environicsinstitute.org/docs/default-source/project-documents/2017-survey-of-afghans/summary-report--english.pdf?sfvrsn=3c91779b_2 [lastet ned 10. september 2020]
- Farooquee, N. (2013, 22. juli). An Afghan church grows in Delhi. *The New York Times*. Tilgjengelig fra http://india.blogs.nytimes.com/2013/07/22/an-afghan-church-grows-in-delhi/?_r=0 [lastet ned 9. juni 2020]
- The Guardian (2014, 30. november). South African family killed in Taliban attack in Kabul. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2014/nov/30/south-african-family-killed-taliban-attack-kabul-afghanistan> [lastet ned 9. juni 2020]
- Hammer, A. S. (2007, 27. juni). Gi de konverterte asyl, her kan de bli drept. *Dagbladet*. Tilgjengelig fra <http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/06/27/504726.html> [lastet ned 24. august 2020]
- The Hindu (2010, 8. juni). Afghans burn pope effigy over proselytizing claims. *The Hindu*. Tilgjengelig fra <http://www.thehindu.com/news/international/afghans-burn-pope-effigy-over-proselytizing-claims/article450031.ece> [lastet ned 24. august 2020]
- Hope4Afghans (u.å.). [Siden har ingen tittel]. *Hope4Afghans*. Tilgjengelig fra <https://hope4afghans.com/en> [lastet ned 2. juni 2020]
- ICC, dvs. International Christian Concern (2019, 20. juni). *Afghanistan's Secret Church: Part 2*. Washington D.C.: ICC. Tilgjengelig fra <https://www.persecution.org/2019/06/20/afghanistans-secret-church-part-2/> [lastet ned 9. juni 2020]
- IMDI, dvs. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2020, 5. mars). *Retningslinjer for god tolkeskikk*. Oslo: IMDI. Tilgjengelig fra <https://www.imdi.no/tolk/tolkens-yrkesetikk/> [lastet ned 21. september 2020]
- Iyengar, R. (2018, 28. juli). The Afghan Christian refugees of Delhi. *LiveMint*. Tilgjengelig fra <https://www.livemint.com/Leisure/HsxjKA5Fe121EoOCqeaA0I/The-Afghan-Christian-refugees-of-Delhi.html> [lastet ned 18. august 2020]

- ITP.net (2002, 8. august). First Internet café opens in Kabul. *ITP.net*. Tilgjengelig fra <https://www.itp.net/474775-first-internet-cafe-opens-in-kabul> [lastet ned 20. august 2020]
- Johnson, C. & Leslie, J. (2004). *Afghanistan – the mirage of peace*. New York: Zed Books.
- Kleiveland, Ø. (2006, 30. mars). Afghanere vil vite mer om Jesus. *Dagen*. Tilgjengelig fra https://www.dagen.no/Nyheter/Afghanere_vil_vite_mer_om_Jesus-34372 [lastet ned 27. august 2013]
- Kvilesjø, S. O., Gjestad, F. C. & Gimse, L. M. (2011, 1. april). Oberstløytnant Siri Skare drept i Afghanistan. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/Wb9eL/oberstloeytnant-siri-skare-drept-i-afghanistan> [lastet ned 22. juni 2020]
- Landinfo (2011, 1. november). *Afghanistan: Blood feuds, traditional law (pashtunwali) and traditional conflict resolution*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1940/1/1940_1.pdf [lastet ned 21. august 2020]
- Landinfo (2017, 27. november). *Iran: Kristne konvertitter og hjemmekirker (1) – utbredelse og vilkår for trosutøvelse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Iran-temanotat-Kristne-konvertitter-og-hjemmekirker-Del-1-utbredelse-og-vilk%C3%A5r-for-trosut%C3%B8velse-27112017.pdf> [lastet ned 30. juli 2020]
- Landinfo (2019a, 10. mai). *Ekteskap*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/05/Temanotat-Afghanistan-Ekteskap-10052019.pdf> [lastet ned 20. august 2020]
- Landinfo (2019b, 26. juni). *Skilsmisse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/06/Temanotat-Afghanistan-Skilsmisse-26062019-final-1.pdf> [lastet ned 2. juni 2020]
- Landinfo (2020, 23. april). *Tazkera, pass og andre ID-dokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/04/Temanotat-Afghanistan-Tazkera-pass-og-andre-ID-dokumenter-oppdatering-23042020.docx.pdf> [lastet ned 31. juli 2020]
- Landinfo (2020b, 19. februar). *Pakistan: Den kristne befolkningen – rettslige prosesser og overgrep*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/02/Temanotat-Pakistan-Den-kristne-befolkningen-rettslige-prosesser-og-overgrep-19022020.pdf> [lastet ned 20. august 2020]
- Landinfo (2020c, 29. januar). *Afghanske sikher og hinduer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/01/Temanotat-Afghanistan-Afghanske-sikher-og-hinduer-29012020.pdf> [lastet ned 4. september 2020]
- Lifos (21. desember 2017). *Afghanistan – Kristna, apostater och ateister*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=40679> [lastet ned 17. august 2020]
- Lifos (2017, 13. september). *Tatueringar i Afghanistan*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <https://lifos.migrationsverket.se/nyhetsarkiv/2017-09-14-temarapport-tatueringar-i-afghanistan-version-1.0.html> [lastet ned 24. august 2020]
- Marshall, P. (2011, 18. februar). America quiet on the Execution of Afghan Christian Said Musa. *National Review*. Tilgjengelig fra <https://www.nationalreview.com/corner/america-quiet-execution-afghan-christian-said-musa-paul-marshall/> [lastet ned 24. august 2020]
- Miller, D. A. & Johnstone, P. (2015). Believers in Christ from a Muslim Background: A Global Census. *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*, 11(10). Tilgjengelig fra https://www.academia.edu/16338087/Believers_in_Christ_from_a_Muslim_Background_A_Global_Census?auto=download [lastet ned 24. august 2020]

- Mirza, B. F. (2004). *Hygiene i islam og dagens medisin*. Oslo: Universitetet i Oslo. Tilgjengelig fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/29818/Prosjektxmirza.pdf?sequence=3&isAllowed=y> [lastet ned 16. september 2020]
- Munadi, S. M. (2006, 26. mars). Afghan Case Against Christian Convert Falter. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/2006/03/26/international/asia/26cnd-afghan.html?ex=1301029200&en=c9ed4e6797ef87a8&ei=5088&partner=rssnyt&emc=rss> [lastet ned 24. august 2020]
- [NGO Law] (2005). *Law on Non-Governmental Organizations*. Tilgjengelig fra <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/86575/97846/F1696292590/AFG86575%20English.pdf> [lastet ned 24. august 2020]
- Nordland, R. & Wafa, A. W. (2010, 31. mai). Afghanistan Suspend Two Aid Groups. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/2010/06/01/world/asia/01afghan.html> [lastet ned 24. august 2020]
- Nordland, R. (2010, 7. august). Gunmen Kill Medical Aid Workers in Afghanistan. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2010/08/08/world/asia/08afghan.html> [lastet ned 4. juni 2020]
- Noorzai, R., Mohammad, N. & Habibzada, M. (2020, 3. mai). Sikhs and Hindus of Afghanistan in Limbo after March Deadly Attack. *Voice of America*. Tilgjengelig fra <https://www.voanews.com/extremism-watch/sikhs-and-hindus-afghanistan-limbo-after-march-deadly-attack> [lastet ned 29. mai 2020]
- Open Doors International (2019, desember). *Afghanistan: Country Dossier*. Santa Ana: Open Doors International. Tilgjengelig fra <https://www.opendoorsusa.org/wp-content/uploads/2016/09/WWL-2020-Country-Dossier-Afghanistan.pdf> [lastet ned 2. juni 2020]
- Pamir Ministries (u.å.). Pamir Ministries – Hope for Afghans. *Pamir Ministries*. Tilgjengelig fra <https://pamirministries.org/> [lastet ned 9. juni 2020]
- [Penal Code] (2017, 15. mai). Afghanistan Penal Code 2017. Tilgjengelig via ICRC https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/implementingLaws.xsp?documentId=598034855221CE85C12582480054D831&action=openDocument&xp_countrySelected=AF&xp_topicSelected=GVAL-992BU6&from=state&SessionID=DNMSXFGMJQ [lastet ned 10. september 2020]
- Autorisert engelsk oversettelse er foreløpig ikke offentlig tilgjengelig. Landinfo er i besittelse av en uautorisert engelsk oversettelse.
- Peters, R. & De Vries, G. J. J. (1976). Apostasy in Islam. *Die Welt des Islams* 17(1/4), 1-25. Tilgjengelig fra <http://www.jstor.org/stable/1570336> [lastet ned 24. august 2020]
- Povoledo, E. (2006, 29. mars). Afghan Christian Convert Granted Asylum in Italy. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2006/03/29/international/asia/afghan-christian-convert-granted-asylum-in-italy.html> [lastet ned 16. september 2020]
- Prabook (u.å.). Hussain Andaryas. *Prabook*. Tilgjengelig fra <https://prabook.com/web/hussain.andaryas/2357028> [lastet ned 6. august 2020]
- Rasmussen, S. E. (2014, 6. november). Rula Ghani, the woman making waves as Afghanistan's new first lady. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2014/nov/06/rula-ghani-afghan-first-lady> [lastet ned 29. mai 2020]

- Rivera, R. (2011, 25. februar). Afghan Officials say jailed Christian Convert is Free. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2011/02/26/world/asia/26kabul.html> [lastet ned 16. september 2020]
- SNL, dvs. Store norske leksikon (sist endret 6. juni 2018). *Dar al-islam*. Oslo: SNL. Tilgjengelig fra http://snl.no/dar_al-islam [lastet ned 12. juni 2020]
- Radio Free Europe (2010, 31. mai). Aid Groups Suspended in Afghanistan Amid Proselytizing Probe. *Radio Free Europe*. Tilgjengelig fra https://www.rferl.org/a/Aid_Groups_Suspended_In_Afghanistan_Amid_Proselytizing_Probe/058157.html [lastet ned 24. august 2020]
- Tellenbach, S. (2006, mars). *Die Apostasie im islamischen Recht*. Freiburg: Gesellschaft für Arabisches und Islamisches Recht. Tilgjengelig fra http://www.gair.de/pdf/publikationen/tellenbach_apostasie.pdf [lastet ned 24. august 2020]
- TOLO News (2016, 17. mars). Monument In Farkhunda's Memory Unveiled. *TOLO News*. Tilgjengelig fra <https://tolonews.com/afghanistan/monument-farkhundas-memory-unveiled> [lastet ned 29. mai 2020]
- TOLO News (2020, 11. august). 180 Afghan Sikhs and Hindus Headed for India. *TOLO News*. Tilgjengelig fra <https://tolonews.com/afghanistan/180-afghan-sikhs-and-hindus-headed-india> [lastet ned 18. august 2020]
- UDI, dvs. Utlendingsdirektoratet (2020). *UDI 2014-004 Asylpraksis Afghanistan*. Oslo: UDI. Tilgjengelig fra https://www.udiregelverk.no/rettskilder/udi-retningslinjer/udi-2014-004/#2.2. Generelt_om_praksis_som_gje [lastet ned 23. september 2020]
- UNE, dvs. Utlendingsnemnda (2020). *Konvertittsaker*. Oslo: UNE. Tilgjengelig fra <https://www.une.no/sakstyper/beskyttelseasyl/konvertitter/> [lastet ned 23. september 2020]
- UNHCR (2005, juni). *Update on the situation in Afghanistan and international protection considerations*. Genève: UNHCR.
- Ikke tilgjengelig på nett.
- UNHCR (2007, 31. desember). *Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Afghanistan*. Genève: UNHCR Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/477ce70a2.html> [lastet ned 24. august 2020]
- UNHCR (2009, juli). *Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Afghanistan*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/4a6477ef2.html> [lastet ned 24. august 2020]
- UNHCR (2010, 17. desember). *Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Afghanistan*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/4d0b55c92.html> [lastet ned 24. august 2020]
- UNHCR, (2013, 6. august). *Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Afghanistan*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/51ffdca34.html> [lastet ned 24. august 2020]
- UNHCR, (2018, 30. august). *Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Afghanistan*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/5b8900109.pdf> [lastet ned 29. mai 2020]
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2012, 15. mars). *2012 Annual Report*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/resources/2012ARChapters/afghanistan%202012.pdf> [lastet ned 24. august 2020]

- U.S. Department of State (2007, september). *Afghanistan - International Religious Freedom Report 2007*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://2009-2017.state.gov/j/drl/rls/irf/2007/90225.htm> [lastet ned 24. august 2020]
- U.S. Department of State (2010, 17. november). *International Religious Freedom Report 2010 - Afghanistan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://2009-2017.state.gov/j/drl/rls/irf/2010/148786.htm> [lastet ned 24. august 2020]
- U.S. Department of State (2011, 13. september). *July-December, 2010 International Religious Freedom Report - Afghanistan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/171751.pdf> [lastet ned 24. august 2020]
- U.S. Department of State (2012, 30. juli). *International Religious Freedom Report 2011 – Afghanistan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/193129.pdf> [lastet ned 24. august 2020]
- U.S. Department of State (2013, 20. mai). *International Religious Freedom Report 2012 – Afghanistan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/208634.pdf> [lastet ned 24. august 2020]
- U.S. Department of State (2019). *Afghanistan 2018. International Religious Freedom Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/05/AFGHANISTAN-2018-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> [lastet ned 29. mai 2020]
- U.S. Department of State (2020). *Afghanistan 2019. International Religious Freedom Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/AFGHANISTAN-2019-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> [lastet ned 18. august 2020]
- Vogt, K. (1994). *Islams hus - verdensreligion på fremmarsj*. Oslo: Cappelen.
- Vogt, K. (sist endret 18. juli 2020). *Haram*. Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/haram> [lastet ned 18. august 2020]
- Wallin Weihe, H. J. (sist endret 8. februar 2019). *Åpne dører*. Oslo: SNL. Tilgjengelig fra https://snl.no/%C3%85pne_D%C3%B8rer [lastet ned 18. august 2020]

Muntlige kilder

- Afghan Independent Human Rights Commission (AIHRC). Møter i Kabul, oktober 2011.
- Afghanistanevne. Møte i Oslo, juni 2007.
- Afghansk privatpraktiserende advokat. Møte i Kabul, 28. oktober 2019.
- Akademiker. Telefonsamtale, 8. juni 2020.
- Akademiker. E-post, 7. august 2020.
- Dag Ottar Hansen/Hansens Cultural Coaching (HCC). Seminar i Landinfo, 16. mai 2013; e-post og samtaler 30. juli og 13. august 2013, e-post 11. august 2020.
- Diplomatkilde. Internt notat 2007.
- Diplomatkilde. E-post 15. august 2019.
- Fazelhadi Shinwari, Head of Council of Ulama og tidligere høyesterettsjustitiarius. Møte i Kabul, november 2007.
- Frilansjournalist. Møte i Kabul, 30. oktober 2019.

Guiseppe Moretti, katolsk prest. Møte i Kabul, november 2007.

Internasjonal organisasjon. E-post, 9. juni 2020.

Internasjonal organisasjon. Møte i Oslo, 2006.

Islamsk organisasjon i Norge, møte i Oslo juni 2013.

Kvinneaktivist. Møte i Kabul, 28. oktober 2019.

Lokale og internasjonale organisasjoner med god kunnskap om relevante forhold i Afghanistan.
Møter i Kabul, oktober 2006, november 2007, november 2010, oktober 2011 og november 2012.

Lokal kilde. E-post 14. november 2016.

Pastor i norsk frimenighet. Telefonsamtale, 17. juni 2020.

Sikh-representanter. Samtaler i Kabul, 31. oktober 2019.

Tidligere bistandsarbeider. Telefonsamtale 7. august 2020; e-post 29. august 2020.